

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

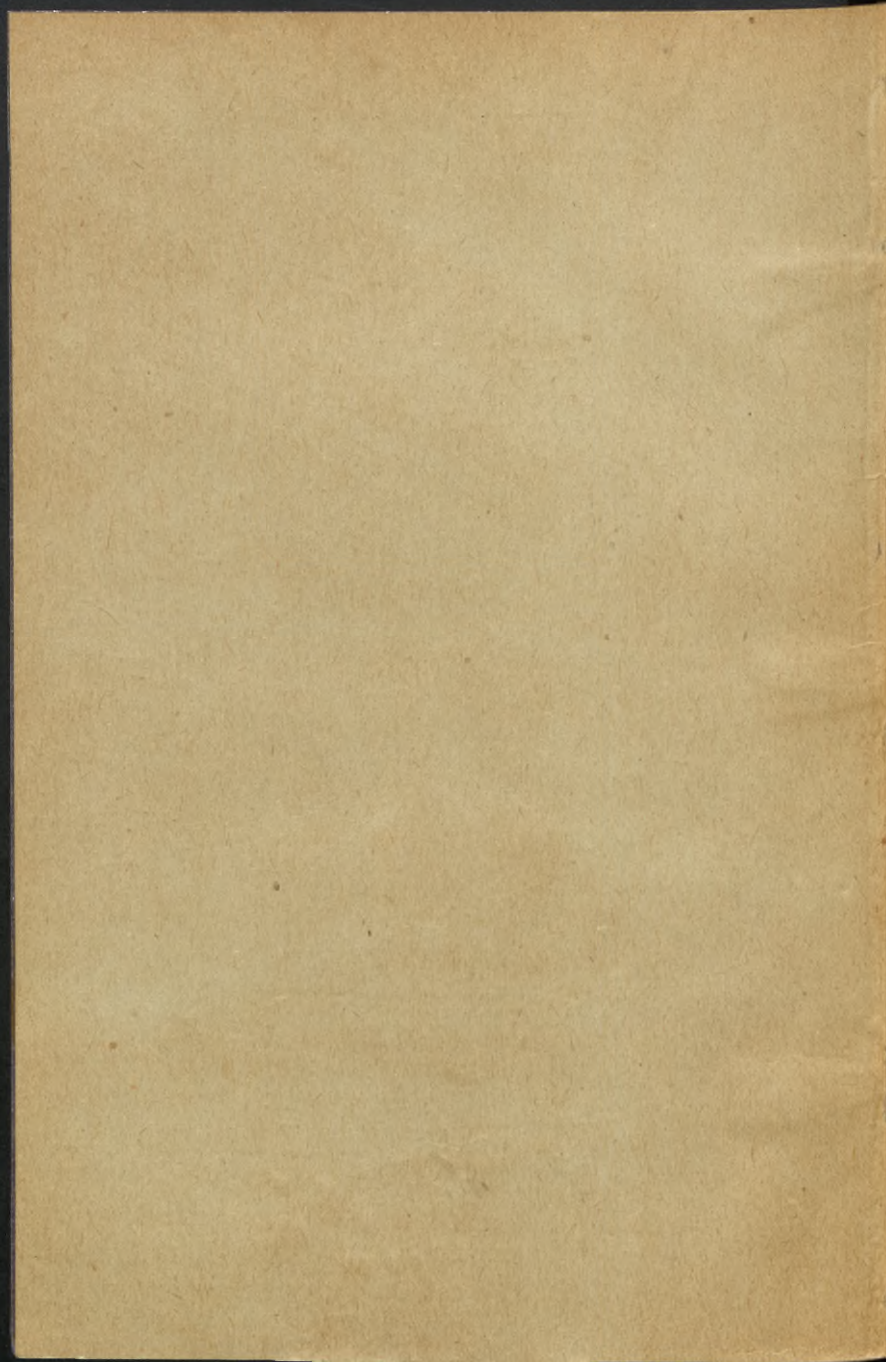
LUNDS
UNIVERSITET

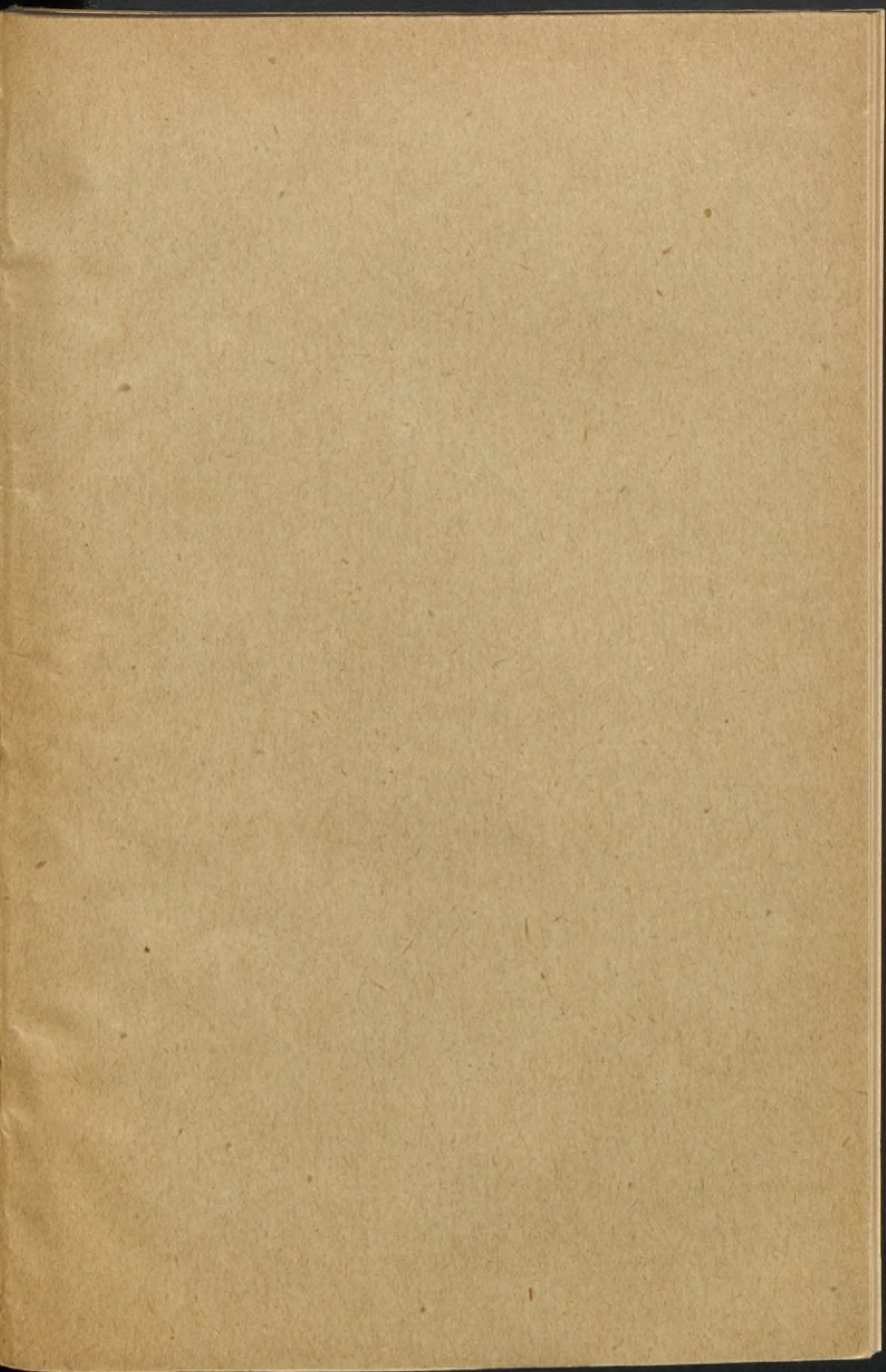

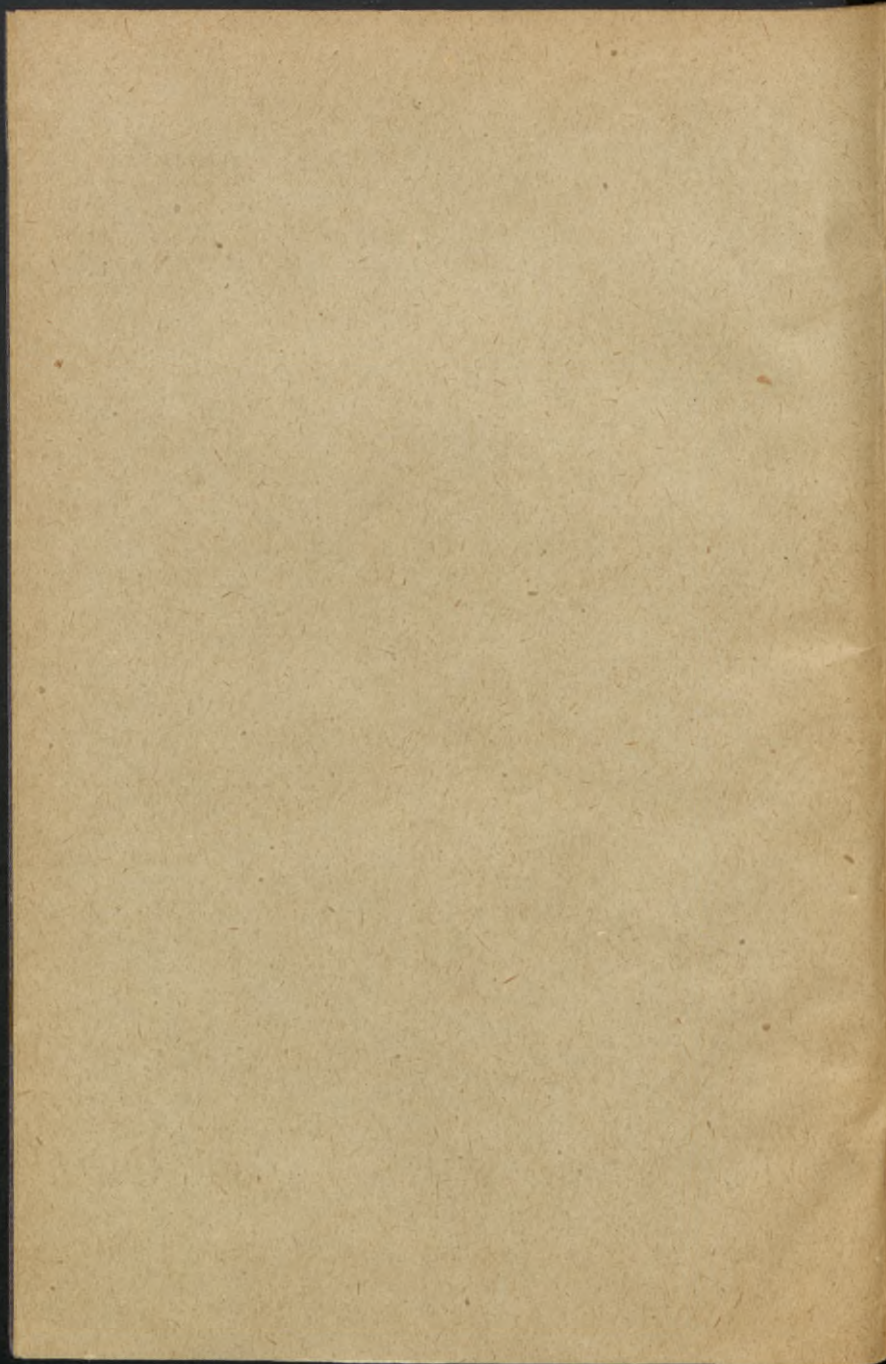
UPPSALA
UNIVERSITET

Edw. Linn
Jr.

MJÖLNARFLICKAN VID LÜTZEN

ETT TVÅHUNDRAFEMTIOÅRIGT MINNE

UPPTECKNADT

AF

J. O. ÅBERG

STOCKHOLM

NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION

STOCKHOLM

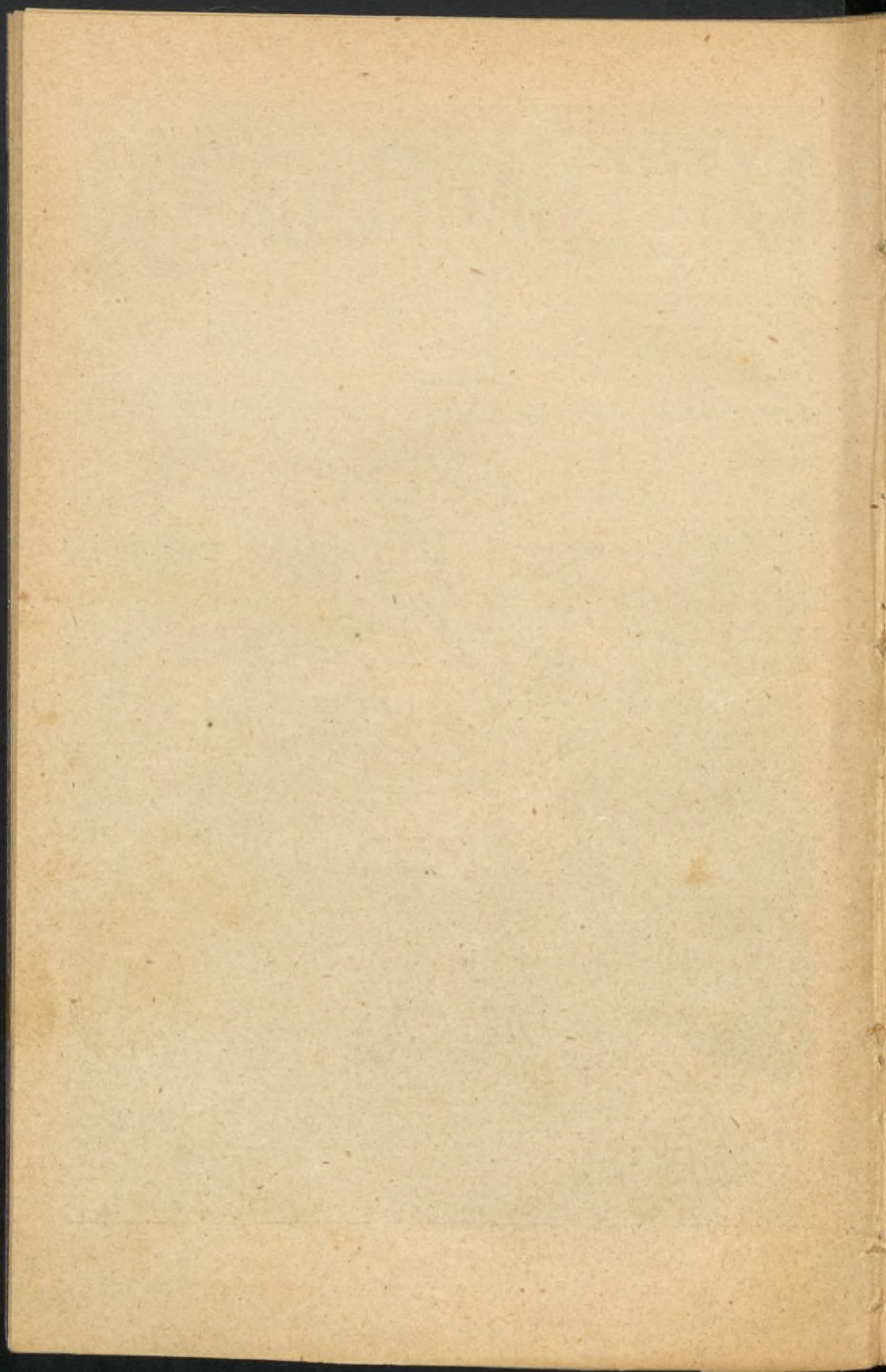
TRYCKT HOS A. L. NORMANS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1882.

MJÖLNARFLICKAN VID LÜTSEN

ETT TVÅHUNDRAFEMTIOÅRIGT MINNE UPPTECKNADT

AF J. O. ÅBERG

Tidigt en morgon i slutet af oktober månad år 1632 tittade mjölnaren Heinrich Mayer ut genom en af gluggarne på sin på en af kullarne vid Lützen belägna qvarn, gnuggade sig åtskilliga gånger i ögonen och mumlade derefter, sedan han gäspat ett par gånger, som om han ville att munnen skulle gå ur led:

»Ingen förtjenst. Hur ska' jag bära mig åt? Det är de förbannade papisternas skull. Skolmästaren sa' i går, att det går ett rykte att de komma hit igen. Hur var det inte i fjol när Tilly kom till den här trakten! Ingen förtjenst, ingen förtjenst! Håller det här på länge, så få både Annchen och jag svälta ihjäl. Öl-Göran, puh... puh», utbrast han högre och spottade ut genom gluggen, »hur kom jag att tänka på honom? Oh, nu har jag det. Joseph, pojken min, var ju olyckligtvis med i slaget vid Breitenfeld, men det måste jag till hans heder säga, att inte var han med när Öl-Göran, den Gud fördöme, så fegt öfvergaf sin här och rymde fältet. Pojken stupade som en tapper karl. Hå, hå ja mej! Fastän jag förlorat honom, så är det ändock en tröst att...»

»Halloh, gamle björn», ljöd i detsamma en stark och skroflig karlröst nedifrån, »hvad står du och pratar för slag för dig sjelf? Har du blifvit... ja ja, det gör detsamma! Hvad är det du pratar?»

Den gamle mjölnaren, som på ett långt ifrån behagligt sätt väcktes ur sina tankar af dessa ord, strök luggen ur pannan och såg nedåt med en halft förvånad, halft förtretad blick. Sedan han länge med blickarne sökt efter interlokutören och ändteligen funnit

honom, ropade han under det hans läppar drogo sig till ett bredt och godmodigt grin:

»Jag hörde nog att det var du, Mathias.»

En kort och tjock karlfigur syntes i detsamma komma fram från en invid qvarnen belägen brädhög. Pustande under sin ofantliga fetma vaggade han fram ända till dess han kom rakt under gluggen, satte der efter en knölig påk bakom sig och lutade sig, stödd på denne, så mycket bakut som han kunde utan att förlora jemnvigten, hvarefter han sade med sin skrofliga röst:

»Det står inte rätt till, vän Heinrich.»

»Hvad är det som inte står rätt till», sporde mjölnaren och tog sig eftertänksamt om hakan.

»Åh, begriper du inte hvad jag menar, hva' sa?»

»Nej, fördöme mig Gud om jag det begriper», svarade Heinrich Mayer buttert. »Det är mycket, som inte står rätt till nu för tiden. Så till exempel ha papisterne...»

»Hvad hin bryr jag mig om papisterne», afbröt Mathias Gründler häftigt. »Den svenske kungen må gerna ta's med dem bäst det honom gitter. Nej, det är någonting annat, som inte står rätt till.»

Med dessa ord återtog den hederlige Mathias, hvilkens pussiga ansigte blef mörkare allt eftersom han sjelf retade upp sig, sin naturliga ställning och stötte knölpåken så våldsamt i marken att stenar och grus yrde omkring honom. Sedan han på detta sätt ett par gånger gifvit luft åt sin vrede, sade han:

»Jag ger fan papisterne. Nu är det fråga om Annehen, flickan din.»

Heinrich Mayer ordentligt hajade till då han förnam dessa ord. Sedan han väl hemtat sig från både sin förvåning och förskräckelse sporde han:

»Är flickan sjuk då? Nog var hon frisk för en stund sedan när jag gick hemifrån.»

»På den der frågan kan jag svara både *ja* och *nej*», inföll Mathias Gründler och stötte ånyo med knölpåken i marken.

Han hade knappt hunnit få sista ordet öfver läpparne då Heinrich Mayer försvann från gluggen. Några

ögonblick derefter hördes likväl hans klumpiga steg i qvarntrappan och inom några minuter stod den reslige mjölnaren, till kroppen en fullkomlig motsats till Mathias Gründler, nere på marken.

»Hva' fan pratar du för smörja», skrek Heinrich och borrade sina hvassa ögon in i Mathias'. »Är du galen, eller...»

»Nej, det är Annchen, som är galen», inföll Mathias lugnt under det han ånyo satte påken bakom ryggen och stödde sig på den.

»Annchen galen», skrek Heinrich Mayer, »vet du hvad du säger, karl?»

»Ja visst, flickan är ju kärleksgalen, vet jag.»

»A—h», frampustade Heinrich Mayer långdraget och betydligt lättare om hjertat. »A—h!»

»Men», fortfor Mathias Gründler och hans blickar mörknade ännu mera, »inte i pojken min. Vårt aftal angående giftermål mellan våra barn går nog i putten.»

Nu var det Heinrich Mayers tur att stämma ned den höga tonen.

»Du är bestämdt galen», sade han.

»Ja», svarade Mathias Gründler med en så djupt sorgsen ton, att Heinrich tyckte att det var synd om honom, »jag önskar att jag vore det, så att jag sluppe se all den nesa, som den förbannade papisten dra'r öfver oss, hederlige karlar, och öfver detta samhälle.»

Heinrich Mayer spärrade upp sina ögon så mycket han förmådde.

»Hvad menar du för en papist?» sporde han förvånad.

»Jaså, har du glömt det?»

Mayer sökte både länge och väl i sitt minne, men hur mycket han än ansträngde detsamma kunde han dock ej leta ut hvad kamraten funderade på. Slutligen sade den gamle mjölnaren:

»Om du rätt så hotade att slå ihjäl mig skulle jag inte kunna gissa mig till hvad du menar för en papist.»

»Åh, nu är du kortsynt, Heinrich», svarade Mathias Gründler otåligt. »Har du glömt Joseph von Bierich?»

Heinrich Mayer hoppade till under det han skrek så högt han förmådde:

»Ah, nu förstår jag! Du menar den der österrikaren, som vi hittade så svårt sårad två dagar efter slaget vid Breitenfeld der den satans Tilly måste rymma fältet och der pojken min fick sin bane?»

Mathias Gründler nickade till en början utan att svara. Slutligen sade han, under det hans stämman blef mera hotande och mörk:

»Så är det, vän Heinrich. Vi ha födt upp en orm i vår egen barm. Hvarför läto vi honom inte ligga der han låg?»

»Du vet väl att det var Annchens skull», inföll den gamle mjölnaren dystert. »Hon bad ju så bevekande och när gamle Wolfs hustru Margit också för-enade sina böner med hennes, kunde vi inte motstå längre. Det var ju alldeles omöjligt att förutse, att von Bierichs blesstyrer skulle vara så svårläkta, att han inte förr än nu kunde resa sig upp. Mer än ett helt år har gubben Wolf varit tvungen att herbergera honom och det har han nog gerna underkastat sig eftersom officeren är rik efter hvad jag hört sägas. Jag tror inte att hvarken Wolf eller hans hustru vilja bli af med papisten ännu på en lång tid. Men», fortfor den gamle mjölnaren under det han begrundande lät hufvudet sjunka ned mot bröstet, »jag kan inte begripa hur Annchen kunnat sammanträffa med papisten så ofta. Hon är sällan ute och gamle Wolf bor ju i Lützens ytterkant, så att...»

Ett försmädligt leende krusade Mathias Gründlers läppar när han svarade:

»Du är då bra kortsynt. Tror du inte att Annchen kunnat träffa honom annat än om dagarne?»

Heinrich Mayer hoppade ånyo till och hans grofva väderbitna anlete öfverdrogs af en glödande rodnad, då han med kraftig stämman utslungade dessa ord:

»Skäms du inte, gamle inpiskade räf, att komma fram med dylika förnärmande påståenden! Jag vet nog hvad du syftar på. Du menar, att min dotter haft nattliga möten med vår religions fiende. Nej, denna skymf är för stark», skrek den gamle mjölnaren hot-

fullt och gick Mathias Gründler rakt på lifvet, »aldrig trodde jag att du skulle kunna vara så lågsinnad.»

»Se så», medlade gubben Gründler, som inom sig själf ångrade öfver att han väckt så starka och obehagliga sinnesrörelser hos den gamle hederlige och af alla allmänt omtyckte Heinrich Mayer, »det är kanske inte så farligt som folk pratar.»

»Jaså, folk pratar också», mumlade Heinrich Mayer och vacklade några steg baklänges. »Och det skulle inte vara farligt, det», fortfor han med höjd stämma. »Oh, du känner då inte till hvilken olycka det djefvulska pratet kan åstadkomma!»

»Sansa dig», bad Mathias Gründler och fattade gamle Mayers händer. »Om du vill, så ska vi först undersöka saken innan vi döma.»

Dessa ord uttalade Mathias Gründler med så mycken värme, att den gamle mjölnaren genast fann sig lugnare.

»Ja, det ska vi», svarade han också genast. »Man bör inte döma förr, än man har bevis. Jag var nyss för häftig.»

2.

I södra utkanten af staden Lützen voro pistolsmeden Wolfs hydda och verkstad belägne. Vid det tillfälle vi inträda i verkstaden var gubben Wolf ifrigt sysselsatt med att reparera en dyrbar pistol, som han kort förut erhållit till lagning. Gubben betraktade noga det vackra och dyrbara vapnet, i hvars kolf voro innebrända dessa bokstäfver: J. v. B.

»Jaha», muttrade den gamle pistolsmeden för sig själf, »det här vapnet är mycket vackert och antagligen förfärdigadt af en wiensk pistolsmed, men nog tror jag att jag skulle kunna göra ett bättre sådant. Kolfven är något för klumpig och...»

»Men, den skjuter bra ska' ni tro, fader Wolf», afbröt i detsamma en manlig stämma och en högrest

mansfigur, som bar venstra armen i band, förmörkade dörröppningen. »Jag tror nog att ni skulle kunna göra en lika bra pistol», fortfor den nykomne leende, »men se *bättre*, det tror jag visst inte. Eller kanske att ni anser er kunna öfverträffa gamle Moritz i Prag?»

»Har han gjort vapnet?» sporde Wolf en smula förlägen. »Jag trodde att den var från Wien.»

»Nej, Prags förnämste pistolsmed har förfärdigat vapnet på min begäran. Se här står hans märke.»

»Besynnerligt att jag förut inte sett det», utbrast Wolf. »Jag har ju arbetat hos Moritz i åtta år och vet nog hvad han duger till. Han är den skickligaste pistolsmed i Österrike.»

»Ja, i Sachsen också», tänkte nykomlingen infalla, men hejdade sig vid en blick på Wolfs snopna ansigte. I stället gick han fram till den gamle pistolsmeden, klappade honom vänligt på axeln och sade med en ton, som han gjorde så mjuk och inställsam som möjligt:

»Har ni träffat jungfru Annchen nyligen, fader Wolf?»

Vid denna fråga upplyfte pistolsmeden hufvudet, såg några ögonblick forskande på nykomlingen och sporde derefter:

»Jag förstår inte det förhållande, som råder mellan henne och er, löjtnant von Bierich.»

Den unge bleke mannen rodnade starkt och kunde ej svara på en ganska lång stund. Härunder lade Wolf pistolen ifrån sig, satte båda händerna i sidorna och fortfor under det han skarpt fixerade löjtnanten:

»Jag ska rent ut säga er, att den der förbindelsen inte passar sig.»

Under det Joseph von Bierich befann sig i det förlägna tillståndet hade han mekaniskt fattat en lös pistolpipa, den han häftigt vände mellan fingrarna. Då Wolfs sednaste ord träffade hans öron släppte han pipan. Den föll hårdt mot stenläggningen vid dörren och sprang sönder.

»Jo, nu har ni gjort det vackert åt mig», utbrast gamle Wolf, under det en mörk sky af harm drog öfver hans anlete. »Den der pistolen ska vara färdig om ett par dagar, och ...»

»Hjelpes väl med detta», afbröt von Bierich raskt och drog upp ett par guldmynt, dem han lade på verkstadsbordet. »För en så skicklig pistolsmed som ni är, mästare Wolf, ni har ju berättigadt anseende för att vara den skickligaste i Sachsen, blir det väl ingen svårighet att förfärdiga en annan pipa, så att ni må kunna ha vapnet i ordning på bestämd tid.»

Detta vädjande till hans skicklighet jemte åsynen af guldet gjorde att mästare Wolf med ens blef mildare till sinnes.

»Åh, jag tänkte inte så illa som orden föllö sig», utbrast han därför och stoppade försigtigt ned guldmynten i sin djupa förskinsficka. »Ser ni, löjtnant von Bierich, jag är en fattig man, såsom ni väl torde ha sett under det år ni varit i mitt hus och därför måste jag noga se på förtjensten. Väl är Margit en duktig kvinna och jag värderar henne också mycket därför... men... men...» stammade han och strök med ena handen öfver läpparne, liksom för att hindra den framträdande förlägenheten... »ja ja, ni förstår nog, löjtnant, att det är kvinnornas sed att liksom vara om sig och...»

»Ja, jag begriper nog hvad ni menar, fader Wolf», afbröt löjtnanten skrattande. »Men, säg mig hvad ni menade med att förbindelsen mellan mig och jungfru Annchen, den vackra mjölnardottren, inte passar sig?»

Mästare Wolfs förlägenhet ökades för hvarje minut och Joseph von Bierich måste därför ännu en gång upprepa sin fråga.

»Vill ni nödvändigt veta det?» sporde mästare Wolf och såg forskande och på samma gång sorgset på löjtnanten.

»Ja!»

»Men om jag sårar och förtörnar eder?»

»Har ingen fara, jag känner mig stark nog att nu kunna möta hvilken motgång som helst, utom en enda.»

»Och hvad skulle det vara för en motgång, som ni ej kan bära?» sporde mästare Wolf nyfiket.

»Låt mig behålla den hemligheten för mig sjelf

så länge», bad von Bierich. »Fram nu med edra motskäl.»

Sedan gamle Wolf en stund hostat och harklat frampustade han slutligen dessa ord:

»Derför att eder ställning är så olika här i lifvet, ska' jag för det första säga er.»

Joseph von Bierich tog förbluffad ett par steg tillbaka under det handen öfverför det manligt vackra ansigtet:

»Hvad pratar ni nu för galimatias, fader Wolf», utbrast han derpå. »Väl är jag adelsman och rik, men har alltid trott och tror ännu, att deri ej ligger något ondt. Dessutom förmodar jag att kärleken skall veta att häfva dessa dumma ojemnheter. Tror inte också ni detsamma, mäster Wolf?»

»Er emellan kanhända», svarade den gamle pistolsmeden och aftorkade med afviga handen den svettiga pannan, »men det finnes andra, som också vilja ha sitt ord med i det laget, ska' jag säga.»

»Jag känner bara en, och det är Annchens fader, gamle Heinrich Mayer.»

»Men jag känner två till, jag», inföll mäster Wolf och betraktade Joseph von Bierich icke utan en djup farhåga.

»Hvilka skulle det vara?» sporde löjtnanten och ryckte obehagligt till.

»Mathias Gründler och hans son Franz.»

»Hvad ha de då för anspråk?» utbrast löjtnant von Bierich häftigt och såg på mäster Wolf med genomborrande blickar. »Är det gubben eller sonen, som ska' äkta Annchen?»

»Sonen förstås», svarade mäster Wolf och kunde ej underlåta att le åt Joseph von Bierichs ifver.

»Men, Annchen älskar mig!»

»Det lär inte Heinrich Mayer bry sig det ringaste om», inföll gamle Wolf allvarligt. »Han och Mathias Gründler ha för länge sedan, ja få fort Annchen var född, kommit öfverens om, att Franz och Annchen ska' bli ett äkta par, och det lär nu inte kunna ändras», slutade mäster Wolf med en ton, som lät mer än vanligt sorgsen. »Hvad de båda gubbarne en gång sagt, det stå de vid, så mycket vet jag.»

Löjtnant von Bierich hade under mästern Wolfs tal gått ifrigt fram och tillbaka i verkstaden. En ganska lång stund var det tyst der inne. Endast ljudet af löjtnantens steg och af mästern Wolfs taktmessiga hammarslag kunde förnimmas.

Under den ifriga gången blef Joseph von Bierich allt mera lugn. Slutligen stannade han framför mästern Wolf och sporde:

»Är detta allt ni har emot mig?»

»Nej», svarade den gamle pistolsmeden med så lågmäld stämma att det fordrades löjtnantens fina hörsel för att kunna höra den.

Joseph von Bierich tog ett par steg tillbaka under det han med sväfvande röst gjorde denna fråga:

»Hvad annat kan det då vara? Jag är riktigt nyfiken att få höra det.»

Mästern Wolf stod som på nålar. Han lade genast arbetet ifrån sig, ref sig en stund betänksamt i håret och yttrade derefter:

»Derför att ni är ... är ... papist.»

Löjtnanten gaf till ett gapskratt och detta förbryllade till den grad mästern Wolf, att han burdus släppte icke allenast hammaren utan äfven den pistol-del han var sysselsatt med att bearbeta.

»Ni skrattar», sade han harmfult, »men jag tycker att det inte är någonting att skratta åt.»

»Jo visst är det så, hederlige fader Wolf», sade Joseph von Bierich, sedan han väl skrattat ut, »aldra helst som jag inte längre är — papist.»

Nu var det mästern Wolfs tur att göra stora ögon.

»Inte ... pa ... pa ... pist», stammade han och tog sig om pannan, liksom ville han reda de tankar, som i dessa ögonblick stormade in på honom.

»Nej, fader Wolf», svarade löjtnanten, »under det Annchen skötte mig har hon bragt mig till den öfvertygelsen, att Luthers religion är mera förnuftig än den jag förut stridit för. Kärleken till Annchen har också gjort att jag ...»

»Nå, det är en annan sak», utropade mästern Wolf glad, redan innan löjtnanten hann tala till punkt. »Då tror jag inte att Heinrich Mayer ska' neka er sin dot-

ter ... om ... om ... han bara törs för Mathias Gründler och dennes son», slutade den gamle pistolsmeden eftertänksamt.

»Törs! Hvarför törs han inte?»

»De ä' så hämndgirige, båda två.»

»Låt det bli *min* ensak, fader Wolf», inföll Joseph von Bierich. »Jag har förut tämjt dylika hämndgiriga naturer, men ett vill jag bedja er om, och det är att ni inte talar om för någon, ehö det vara må, att jag är lutherskt sinnad. Jag vet nog ändå hur jag ska handla, så att allt får ett godt slut.»

»Topp», sade mäster Wolf och besvarade Joseph von Bierichs kraftfulla handslag, »jag ska' tiga som muren.»

3.

Joseph von Bierich hade nyligen inträdt i tjänstgöring vid Tillys här när denne ryktbare fältherre besegrade danske konungen Kristian den fjerde vid Lutter am Barenberge, en liten by i braunschweigska hertigdömet. Detta fältslag utkämpades år 1626 och dermed var den öfvermodige Kristians deltagande i trettioåriga kriget för alltid slutadt.

Härefter följde von Bierich »den gamle korporalen», såsom Gustaf II Adolph i sin rättmätiga harn öfver den gräsliga ödeläggelse som Tilly lät öfvergå Magdeburg kallade denne papistiske general. Han ogillade också på det högsta alla de skändligheter, som de kejsrerlige soldaterna öfvade hvar de tågade fram och sökte för den skull att efter bästa förmåga lindra nöden och afstyra sina underlydandes grymma ofog.

Men som detta måste ske i hemlighet, han skulle annars ha blifvit hällen för en förrädare, kunde Joseph von Bierich naturligtvis icke uppträda med all den kraft kan önskade. Hans af naturen goda hjerta led därför dag ifrån dag öfver att han nödgades bevittna de mest upprörande scener.

Född på det stora adliga godset Bierich, ungefär en mil söder om Prag, hvilket gods egdes af hans fader, en gammal före detta rådsherre och sträng katolik, var han sina föräldrars enda barn och i följd deraf ständigt föremål för deras ömmaste omsorger. De hussitiska lärorna, som vid tiden för den unge Josefs barndom ånyo började taga fart i Böhmen, motades så mycket som möjligt af den stränge och katolskt renlärige Arnold von Bierich, som genast vid sonens födelse lät inskrifva honom såsom officer vid ett i Wien förlagdt infanteriregemente.

Gossens milda, nästan qvinliga sinnelag, ett arf efter den kort före hans afresa till hufvudstaden aflidna moder, gjorde dock att han småningom började eftersinna huruvida icke hussiternes läror ändock hade någon sanning i sig. Detta eftersinnande måste dock ske i största hemlighet, så att hvarken fadren eller kamraterne fingo vetskap derom, ty i hvilket fall som helst vore han olycklig. Icke nog med att fångelset och pinbänken väntade honom; när de religiösa lidelserna på ömse sidor hade nått sin höjdpunkt, vore äfven hans framtida bana förstörd. Den stränge fadren skulle också utan tvifvel göra honom arfslös.

Under det dessa slitningar marterade Joseph von Bierichs själ kom underrättelsen om Gustaf II Adolfs landstigning på tysk jord till de förtryckte protestanternes hjälp. Denna tidning väckte i Wien ett oerhördt hänlöje och »snömajestätet», som snart skulle smälta i Söderns brännande solstrålar, var bittida och sent utsatt för de mest ilska och på samma gång spefulla yttranden.

Joseph von Bierich deltog dock aldrig i dessa skamliga och hänfulla utlåtelse, dertill egde han allt för mycken takt, men han vågade ej heller fälla ett enda ord till de förhånades försvar.

Under tiden började Gustaf Adolph den lysande segerbana, som efter endast två år skulle sluta med hans hjertedöd vid Lützen, men som oaktadt sin korthet ändock gifvit »snömajestätet» ett namn såsom en af mensklighetens störste välgörare, i det att han genom sitt energiska uppträdande tillförsäkrade sina af

katolskt våld lidande protestantiske bröder den frihet i sin religionsutöfning, som de så länge under Mansfeld med flere kämpat för.

Underrättelserna om de föraktade svenskarnes oupphörliga segrar väckte till en början knappast någon uppmärksamhet i Wien, der det hette att när blott Tilly hunne samla sin kringsspridda här, skulle de objudne gästerne snart åter kastas tillbaka öfver Östersjön.

Magdeburgs omenskliga uppbrännande och plundrande väckte naturligtvis oerhördt jubel hos massan af folket i Österrike och dess hufvudstad. De mera sansade, bland hvilka Joseph von Bierich också befann sig, skakade dock på sina hufvud och menade på, att detta grymma handlingssätt alls icke kunde vara Gudi behagligt, och väntade för den skull en olycka. Tilly sjelf blef efter Magdeburgs fall mera dyster och sluten. Den lit han alltid tillförne haft till sig sjelf försvann som genom ett trollslag. Han blef vänkelmodig i sina beslut och tycktes gång på gång undandraga sig ett möte med den konunglige motståndare, om hvilken han förut endast talat med öfvermod. För-gäfvets sökte han att bekämpa de inre förebråelser som isynnerhet i ensamma stunder anklagade honom för Magdeburgs förstöring. Härar och folk kunde han besegra, men sitt eget hjertas gnagande tillvitelser för-mådde han icke bringa till tystnad.

Följderna af denna hans obeslutsamhet visade sig snart då han anföll svenska lägret vid Werben, en liten stad, belägen i Mark-Brandenburg. »Den gamle korporalen» försökte här att taga lägret genom förräderi, men blef sjelf, sedan Gustaf Adolph lyckats få vetskap om förräderiet, så kraftigt tillbakakastad, att han kort derefter såg sig tvungen att lemna landet, aldra helst som lifsmedel började fattas honom och hans folk.

Genom den kort derpå utkämpade drabbningen vid Breitenfeld blef Tilly i grund slagen. Nära var det också att han blifvit tillfångatagen. Han räddades dock och skyndade som en flykting till Halle, der han af en barberare förbands. Men sorgen öfver det lidna ne-

derlaget gjorde att han grät, naturligtvis på samma gång också af harm och förödmjukelse öfver den motgång, som så oförmodadt drabbat honom.

Af det föregående veta vi att det var i slaget vid Leipzig eller Breitenfeld såsom det också kallas efter den plats, der det egentligen stod, som Joseph von Bierich blef svårt sårad. Han hade varit med i de ofantliga fyrkanter, som Tilly skickade ned mot Gustaf Horns flygel och här hade han råkat in i det värsta handgemänget. Flere gånger sårad var han lika många gånger fångad af svenskarne, men lyckades ändock att komma fri. Nära nog dignande af trötthet och blodförlust tillsade honom Tilly sjelf att söka hvilan och von Bierich ämnade just följa den gamle fältherrens råd, när vägen plötsligt stängdes af en trupp finnar, som under den tappra Stålhandskes befäl anföllo med rasande häftighet.

Den trupp, i hvilken Joseph von Bierich befann sig, sprängdes snart. Sjelf blef han liggande medvetslös på det blodiga slagfältet.

Hur länge han legat der i denna ställning visste han icke, men då han vaknade såg han tre män och en ung flicka stå lutade öfver sig. Då han gjorde ett svagt försök att resa sig upp höjde den ene af männen (Mathias Gründler) en lång pik för att genomborra honom med. Den unga flickan sprang dock genast emellan och Joseph von Bierichs lif var räddadt åtminstone för ögonblicket.

Hemförd till pistolsmeden Wolfs bostad sväfvade han under flere månader mellan lif och död, ty de sår han erhållit voro af lifsfarlig beskaffenhet nästan allesammans.

Annchens milda och rent qvinliga sinnelag kunde icke lida att en medmänniska, låt vara en katolik, vändades så i hennes omedelbara närhet utan att försöka att lindra hans plågor. Till en början gick hon till gamle Wolf blott och bart af ren nyfikenhet, men slutligen tilltog intresset för den sårade mer och mer för hvarje dag. Hon uppmuntrades också genom läkares utsago, att hennes omvårdnad skulle i hög grad hjälpa till att förbättra den sjukes tillstånd.

Fadrens ogillande af dessa täta besök gjorde visserligen Annchen till en början orolig och nedstämd, men slutligen blef hennes sinne lugnare äfven i detta fall och tanken på att hon endast och allenast gjorde sin pligt verkade ännu mera uppfriskande på henne.

Olyckan plägar draga själarne till hvarandra, säger man. Så också här. Då Joseph von Bierich ändteligen blef så pass återställd, att han kunde öfvertänka hvad som händt, hängaf han sig utan att tänka på att han befann sig hos sina motståndare, åt en i början häftig förtviflan. Tilly var ju slagen och hela den ligistiska hären stadd i upplösning. Hvad skulle slutet derpå blifva? Förgäfves grubblade Joseph von Bierich derpå; ju mera han grubblade, desto mera förvärrades hans tillstånd. Han föll ånyo i en tung dvala, som räckte ett par dagar.

När han ändteligen vaknade upp igen förbjöd honom läkaren strängeligen att vidare tänka på det förflutna. Nu skulle han endast se framtiden ljusare an, om han ville bli återställd till helsan igen.

Under dessa långa och tråkiga timmar vid sjukbädden hade Joseph von Bierich och Annchen tillräcklig tid att tala om hvarjehanda. De talade dock mest i religion. Den förstnämnde var dock i början icke så litet skygg och gaf nästan alltid undvikande svar på Annchens frågor. Dessa gjorde dock så mycket, att han, i början mot sin vilja, kom att mer och mer tänka på hvad den unga flickan så ifrigt framhöll. De idéer han också besjälats af under sin vistelse i Österrikes hufvudstad funno också nu mera näring hos honom och länge dröjde det icke, förrän han öppet bekände för Annchen, att han på allvar började hylla de lutherske lärosatserne.

Men han afgaf samtidigt också en annan bekänelse och det var att han älskade den unga mjölnarflickan. Annchen blef häraf så förskräckt, att hon som en jagad hind sprang till sitt hem, der hon nu hade sin första sömnlösa natt.

Han, den rike officeren, älskade henne, den fatiga och obemärkta mjölnardottren! Var detta väl en sanning eller endast ett bittert hån? Vid tanken på

detta sistnämnda begynte den stackars flickan att gråta konvulsiviskt, ty äfven hon hade fattat kärlek till den sårade. Detta visste hon icke förut, men i dessa ögonblick stod denna känsla klar för henne.

Hvad skulle fadren, Mathias Gründler och dennes son, med hvilken Annchen ju var trolofvad redan i vaggan, säga härom? Det svindlade för hennes ögon och ingen blund kom den natten i dem. Tankarne tumlade om i hennes lilla täcka hufvud alldeles som hafvets fräsande vågor under stormen.

Mot morgonen blef hon dock lugnare och då hon med bevingade steg vid soluppgången ånyo ilade fram på en af de smala gångstigar, som öfver kullarne förde fram till den lilla staden Lützen var hon nästan lika glad som förut.

Ett lätt moln skymde dock hennes bländhvita panna, då hon redan på afstånd såg mäster Wolfs lilla inbjudande stuga titta fram på sidan om ena stadsporten och det var med en nästan klanglös stämma hon hviskade för sig sjelf, under det hon pressade händerna mot det våldsamt klappande hjertat:

»Hvad skall han säga i dag? Gud hvad jag är orolig. Är någon olycka i antågande?»

Då hon inträdde i det rum, der Joseph von Bierich hvilade, sof denne ännu. Annchen gick så tyst hon förmådde, men som hon alltjemt hade ögonen fästade på den sårades vackra fastän starkt aftärda anlete, märkte hon icke att en stol stod rakt i hennes väg. Stolen kastades omkull och vid det buller, som deraf förorsakades, vaknade von Bierich.

Han reste sig häftigt och förskräckt upp, men då han varseblef Annchen, öfver hvilkens täcka anlete en glödande rodnad dragit sig, sträckte han ut båda armarne och hans läppar framhvisade endast men med ett ömt uttryck detta namn:

»Annchen!»

Den fattiga mjölnarflickan kunde icke längre beherrska sig. Nästan utan att hon visste om huru det gick till låg hon vid Joseph von Bierichs bröst, trofast omsluten af hans armar.

4.

Efter ett längre samtal, hvarunder särdeles viktiga öfverläggningar egde rum, återvände Mathias Gründler till sin ungefär en fjerdedels mil från Mayers väderqvarn belägna stuga.

Under hemgåendet retade den hetsige Gründler upp sig ännu mera, och slutligen liknade han mera en ilsken tjur än en menniska. En skällande byracka (hund) mötte honom på vägen. Under normalt tillstånd bekymrade sig Mathias Gründler aldrig om dess fyrfotade individer, utan lät dem alltid skälla sig trötta under det han obekymrad gick sin väg framåt, endast då och då stötande med knölpåken i marken, liksom för att göra hunden uppmärksam på, att det icke vore lönt att han försökte bitas. Nu deremot, i sitt ilska tillstånd, lyfte Mathias Gründler påken och gaf hunden ett så våldsamt slag öfver ryggen, att det stackars djuret tjutande och krypande drog sig undan.

»Ja ja, har jag knäckt ryggen på dig, så är det också din egen skuld», brummade Gründler och fortsatte obekymrad om det slagna djurets lidande sin väg. Han hade dock icke gått många steg förrän hundens egare, lockad af djurets tjut, skyndade fram och ställde sig i vägen för Mathias Gründler.

Länge dröjde det icke förrän trätan var i full gång. Hundens egare var ovettig för det stryk hans skyddsling fått; Mathias Gründler deremot försvarade sig dermed, att han icke önskade bli biten, aldraminst af en hund och det just nu, då hundgalenskapen (*rabies canina*) gick i orten.

»Men, han bits inte», envisades hundens egare och stampade i marken.

»*Han kan bitas*», svarade Mathias Gründler och stötte sin knölpåk häftigt i marken så nära hundegarens fötter, att denne fann sig föranlåten att skyndsamt retirera ett par steg bakåt.

Det ena ordet gaf naturligtvis det andra och retade ännu mera de båda motståndarne, som tycktes

vara i besittning af ungefär samma kroppskrafter. Slutet på den lifliga trätan skulle utan tvifvel blifvit ett slagsmål, om icke Mathias Gründlers förhoppningsfulle son och vackra Annchens påtvingade brudgum i detsamma anländt till platsen. När hundegaren då märkte att den långe och fräknige räkeln, hvilken yttre mera påminde om en humlestör än om en meniska med kött och blod, tog sin motståndares parti, skyndade han undan allt hvad han kunde, följd af sin linkande och tjutande hund samt af Mathias Gründlers och hans sons spetsigaste speglösor.

Sedan Mathias Gründlers vrede öfver de förolämpningar han rönt af den okände hundegaren någorlunda hunnit lägga sig, sade han till sonen utan alla vidare omsvep:

»Jag fruktar för att Annchen Mayer rakar din näsa förbi, pojke.»

Franz betraktade fadren på ett sätt, som kunde denne att skrattande utropa:

»Ja, se du inte så rasande dum ut nu. Tror du inte att jag förstår hvad jag säger?»

Nej, det tycktes Franz icke begripa, ty hans blickar blefvo dummare för hvarje minut som gick. Slutligen kunde han dock frampusta dessa ord, under det han ifrigt gned sig i pannan:

»Annchen rakar min näsa förbi... Det der... begriper jag inte. Hvad pratar ni nu för slag, far?»

»Sanning, pojke. En annan har troligtvis lagt beslag på henne.»

»Hvem är det», svarade Franz och drog till hälften ut den långa slidknifven ur bältet.

»Joseph von Bierich, papisten.»

Franz Gründler gaf till ett rytande, som hördes vida omkring på slätten.

»Jaså, den der stackarn, som ni räddade för ett år sedan vid Breitenfeld», sade han derpå föraktligt.

»Ja, just han», menade gubben Gründler. »Annchen har ju skött honom under hans sjukdom, aldeles som om han varit hennes fästman, och det förundrar mig alls inte, om hon blifvit kär i honom, för det är

nog en vacker karl, och deraf kan du alls inte skryta, ha, ha, ha!»

Vid dessa ord skrattade Mathias Gründler så ilsket som han icke gjort på länge, samt började att derefter mäta vägen till hemmet med stora steg.

Den stackars Franz stannade emellertid qvar några minuter i en ömklig ställning. Hufvudet var lutadt mot bröstet, de långa armarne hängde slappa nedåt sidorna och de stora knäskålarne, af hvilka delar sorglustigt tittade ut genom de trånga, sönderspruckna byxorna, slogo emot hvarandra. Der han nu stod företedde han en verkligt ömklig bild af förtviflan och dumhet. Den underrättelse, som fadren gifvit honom, hade utöfvat ett mäktigt inflytande på hans af naturen slöa sinne. Redan från den tidigaste ungdomen van att betrakta Annchen såsom sin blifvande hustru kom underrättelsen om att hon älskade en annan öfver honom som en iskall dusch.

Men plötsligt ryckte han upp sig ur den försöfning, i hvilken den nedslående tidningen försatt honom och satte efter fadren i fullt språng. Tack vare sina långa ben kunde han snart hinna upp Mathias Gründler.

»Men fader Mayer har ju sagt, att Annchen ska bli min», stånkade han så snart han befann sig vid fadrens sida, och vid dessa ord såg han på honom så ångestfullt, att den gamle icke kunde låta bli att tröstande utropa:

»Sannt nog, Franz, men ser du, qvinfolken nu för tiden ä' alldeles galna i knektarne. Vore det bara fred, så tror jag nog att du skulle få ha Annchen för dig sjelf, men nu . . .»

»Ni sa' ju att han är papist», inföll Franz häftigt, liksom vore detta den räddningsplanka, han så girigt grep efter.

»Ja visst sa' jag det, men flickorna ä' så konstiga nu för tiden. De bry sig inte alls om religionen bara de få sin vilja fram. Men vill du lyda mig, så ska' jag ge dig ett godt råd.»

»Ja, far, hit med det!»

»Du ska' sjelf gå till Annchen och fråga henne om det är sannt hvad folket pratar.»

»Hvad pratar folket då om?» sporde Mathias Gründlers förhoppningsfulle son och såg dervid så genomdum ut, att fadren utbrast i högsta grad förargad:

»Hade jag vetat att jag skulle få en så dum räkel till son, skulle du aldrig blifvit född. Begriper du inte, din åsna, att folket pratar om Annchens kärlek till papisten och skrattar åt dig på baken därför att du är nog dum att tro att hon vill ha dig till man?»

En brännande rodnad sprang vid dessa fadrens ord upp på sonens magra utstående kindknotor. Händerna trefvade ånyo i bältet och för andra gången blottades knifven men nu helt och hållet.

»Jaså, folket skrattar åt mig», sade Franz halfhögt under det han mekaniskt lekte med knifven. »Jag har lust att veta hvem det är som skrattar.»

Mathias Gründler betraktade några ögonblick sonen med pröfvande blickar, och då han kring dennes läppar märkte ett så fast drag af beslutsamhet, som han icke kunde påminna sig förut ha sett der, sade han, under det han närmade sig Franz:

»Istället för att hålla dig till skrattarne bör du uppsöka papisten... du förstår... qvällarne ä' mörka nu, och...»

Han fullbordade icke sin mening utan gjorde istället en betecknande rörelse med ena handen. Derpå sade han:

»Men, det, som ska' göras, måste göras snart, ifall det ska' lända till någon nytta. Begriper du nu?»

Franz svarade ingenting. Istället instack han knifven återigen i bältet, nickade betecknande åt fadren och skyndade in på den gångstig, som ledde fram till Heinrich Mayers icke långt ifrån väderqvarnarne belägna lilla vackra stuga.

När Mathias Gründler såg hvilken väg sonen tog gnuggade han förnöjd händerna, under det han utropade:

»Pojken är inte så dum som jag trodde, men rysligt slö är han. Får nu se om hans tycke för Annchen kan pigga upp honom. I sådant fall tror jag inte att papistens lif är mycket värddt. Skulle önska att Franz ville visa att mitt blod rinner i hans ådror.»

Med dessa ord skyndade Mathias Gründler, i sitt

innersta belåten med sitt verk och med den uppryckning, han gifvit sonen, in i sin stuga, hvars dörr han försigtigt tillslöt efter sig.

Långe Franz fortsatte emellertid sin gång fram mot Heinrich Mayers stuga. Redan på långt afstånd upptäckte hans skarpa blickar Annchen stående i dörren. Hon såg bort mot Lützen, det kunde Franz tydligt se, och redan denna omständighet gjorde att hans blod kom i en häftig svallning.

»Det synes nog att hon tycker om papisten», mumlade han för sig sjelf, »annars skulle hon inte stå så der och koxa dit bort. Om jag skulle först som sist gå till staden och fordra räkenskap af förföraren! Ja ... nej ... far sa' ju, att jag först skulle tala med henne. Kanske att allt endast är ett nedrigt förtal. Men, jag ska' gå så, att jag öfverraskar henne oförehappandes.»

Med dessa ord tog han en lång omväg förbi de andre qvarnbyggnaderne och lyckades att osedd af Annchen, som med ifrig längtan skådade bortåt Lützen, dit fadren förbjudit henne att vidare begifva sig, komma på baksidan af Heinrich Mayers hus. Hans hjerta klappade så våldsamt, som om det ville sprängas, och han måste sansa sig några minuter innan han förmodade träda fram.

Det lilla mjölnarhuset omgafs af en nätt trädgårdstäppa, ordnad och planterad af Annchens egna händer. Ett vackert gulmåladt spjelstaket skyddade vidare täppan för obehöriga personers och djurs inträngande.

Långa ben äro alltid bra vid så kallad »plankning». Detta fick Mathias Gründlers älskogskranke son också nu erfaras.

Utän den ringaste svårighet klef han öfver staketet och smög sig derefter nedhukad genom den lilla sandade gången fram till det hörn af huset, mot hvilket Annchen under sitt spejande vände ryggen.

Den unga flickan var så försjunken i sina tankar, att hon alls icke märkte Franz. Denne sträckte sig så långt fram han kunde och spände örhinnorna, för att tilläfventyrs kunna uppfånga någon af de många meningar Annchen mumlade för sig sjelf med

knappt hörbar röst. Men han bedrog sig häruti; endast djupa suckar ur den unga mjölnardottrens beklämda bröst hunno fram till hans öron.

Men dessa djupa suckar pinade honom mera än han anade. Han skrufvade fram och tillbaka och kom vid ett dylikt tillfälle att oförsigtigt nog skrubba ena armen hårdare mot husknuten än som ännadt var.

Annchen hörde det frasande ljudet och vände sig hastigt om. Vid åsynen af Franz blef hennes vackra anlete pionrödt och hon utropade under det hon utmanande betraktade sin länge friare:

»Jaså, du håller dig inte för god att lyssna. Fy, Franz! Hur har du kommit in?»

»Deröfver», svarade Franz Gründler och pekade mehnlöst på staketet.

»Hå hå, du går således alldeles som en tjuf om natten», inföll den unga mjölnardottren försmädligt.

»Jag är ingen tjuf», svarade länge Franz förnärnad.

»Det har jag heller aldrig sagt», inföll Annchen och intogs af medömkan öfver sin friares dumhet, »men du känner väl ordspråket, som säger om en person, som liksom du smyger sig på en annan, att han kommer som en tjuf om natten.»

»Känner nog det», svarade Franz och tycktes för några minuter vakna ännu mera upp ur sin slöa likgiltighet, »men jag känner också ett annat ordspråk, och det ett bibliskt till på köpet», fortfor han och betraktade den vackra mjölnardottren med skadeglada och triumferande blickar.

»Ett bibliskt ordspråk», utbrast Annchen och såg förvånad på Franz, »hvad är det för ett ordspråk?»

»Det säger, att 'den förbjudna frukten smakar alltid bäst'. Har du inte hört det?»

Till en början kunde icke den unga flickan utfundera hvad Franz menade, men till slut fann hon det. En brännande rodnad betäckte hennes kinder och hals då hon svarade:

»Du kommer för att förebrå mig. Gör det, men jag kan inte ändra mitt en gång fattade beslut.»

Franz hade under tiden närmat sig förstugubron.

Hans gång liknade en drucken människas, så osäkert trampade han på den sandade gången, och hans blickar voro så bedjande då han hviskade:

»Annchen, säg att det är osanning hvad folket pratar om dig och...»

Den stackars ynglingen hejdade sig sjelf här. Tungan nekade att göra tienst då han ville uttala det förhatliga namnet.

»Hvad är det som folket pratar», inföll Annchen raskt. »Bara skräp, kan jag tro.»

»Ja, Gud gifve att det vore så», svarade den stackars Franz och torkade de stora svettperlorna ur ansigtet. »Ingen skulle bli gladare deröfver än jag.»

»Men säg då hvad det är frågan om», ropade den vackra flickan otåligt. »Har du alldeles förlorat målföret?»

»Inte alldeles, men nära nog», svarade Franz med halft jemrande ton. »Jo, hör på, Annchen, hvad folket pratar om. Men, hvarför vänder du dig bort? Kan du inte se mig rakt i ansigtet?»

När den unga flickan nu hörde att det skulle bli allvar af med bekännelsen och hon kände med sig sjelf hur hon ytterligare rodnade men icke nu af samma orsak som förra gången, hade hon för några ögonblick vändt sig bort för att söka bemästra sin rörelse och återvinna det lugn, som höll på att lemna henne. Då Franz gjorde sin sista fråga »kan du inte se mig rakt i ansigtet?» hade det lyckats henne att återfå sitt lugn.

»Jo, nog kan jag se dig rakt i ansigtet», sade hon därför temligen obesväradt. »Hvad är det folket pratar om?»

Franz var i föga mindre afundsvärd ställning än Annchen. Hvarje gång det olyckliga namnet skulle öfver hans läppar fastnade det der. Slutligen gjorde han en förtviflad ansträngning och framstötte med ett ljud, som mera liknade en oxes bölande läte än en mensklig röst:

»Jo, folket säger att du tycker om pap... pap... papisten», skrek han till med tonvigt på de två sista stafvelserna.

Den stackars pojakens löjliga och på samma gång

förskräckta uppträdande hade inverkat så mycket på Annchen, att hon nära nog gifvit till ett gapskratt. Hon hade likväl nog takt i sig att i tid qväfva det samma. Istället sade hon:

»Jag förstår inte hvad du menar, bäste Franz. Hvilken papist?»

»Joseph von Bierich, vet jag», svarade Franz Gründler raskt, ty sedan början en gång blifvit gjord, var det ej så svårt att komma fram med sjelfva namnet.

»Bäste Franz», svarade den unga mjölnardottern, som nu var fullkomligt lugn, »inte är Joseph von Bierich någon papist, inte.»

Franz gjorde stora ögon. Han höll på att återfalla i sin dumma slöhet igen.

»Jo, nog är han det», svarade han till slut. »Blef han inte funnen vid Breitenfeld i fjol och erkände han inte att han...»

»Hör på, Franz», afbröt Annchen, fattade länge Gründler i armen och drog honom med sig ned i trädgårdstjappan, »du är nog en bra pojke, det vet jag, fastän gubben far din retar upp dig. Joseph von Bierich har varit kejsrerlig officer, men är det inte längre. Han har varit katolik, men har nu öfvergått till den lutherska läran. Förstår du nu?»

»Jaha», utbrast Franz Gründler långsamt, »men är det sannt, att du tycker om honom?»

»Ja, det är sannt», svarade Annchen raskt.

Utän att yttra ett enda ord slet sig Franz lös från det tag, som Annchen fattat om hans arm, rusade samma väg som han kommit, hoppade i ett enda skutt öfver staketet och ilade derefter så fort hans långa ben det tillät bort mot Lützen.

»Store Gud, hvad kommer åt honom», jemrade sig Annchen och vred förtviflad händerna, under det hon häftigt gick fram och tillbaka i den lilla tjappan och såg efter den alltjemt springande Franz Gründler. »Hans utseende blef så förfärligt, då jag sade, att jag älskar Joseph! Himmelens Gud, tänk om han i sin dumhet springer åstad och gör honom något illa. Han slägtas på fadren, säger alltid far, och Mathias Gründler är känd för sitt häftiga lynne. O, nej, jag kan

inte dröja längre, jag måste bryta mot fars befallningar; fader Wolf skall ändock alltid beskydda mig. Gud, jag måste till Lützen för att se om någon olycka händer Joseph. Gode Gud, tillräkna mig ej att jag är olydig mot min far.»

En stund derefter syntes också Annchen på en liten omväg af alla krafter skynda bort mot den lilla staden. När Heinrich Mayer sednare på dagen kom hem för att taga sin dotter i en grundlig upptuktelse, var huset tomt. Han sökte öfverallt i de två rummen, han ropade dottrens namn både inne och ute, men något svar fick han ej.

Pustande sjönk han ned på den lilla pinnsoffan, under det han i jemrande ton utbrast:

»Annchen, Annchen, nu har du styrt till det vackert åt mig!»

5.

En af katolikernes mest frejdade härförare, någre säga den förnämste, var Albert Wenceslaus Eusebius Wallenstein, en grym, högmodig och hänsynslös man, så snart det gällde att bringa fattade planer till mognad. Han började som partigångare och anförare för det värsta slöddret af krigsmanskapet, och svingade sig under de oupphörliga religionskrig som Österrike vid den tiden förde, genom den kraft han utvecklade, upp till rikedom och anseende.

Emot grefven af Mansfeld vann han såsom den kejsrerliga härens befälhafvare flere segrar, förhärjade derefter Holstein och vände sig slutligen mot Stralsund för att rycka denna protestantiska stad ifrån den svenska besättning, som försvarade densamma, »om den ock vore bunden med kedjor vid himmelen», såsom hans öfvermodiga skryt lärer fallit. Men här kunde han ingenting uträtta, hvadan han med harmen i hjertat måste lemna Stralsunds fasta murar.

Ungefär samtidigt härmed höll kejsar Ferdinand

riksdag i Regensburg. Vid detta tillfälle anklagade Tysklands katolske kurfurstar Wallenstein icke allenast för högmod och en omätlig ärelystnad, utan framhöllo äfven de förskräckliga grymheter, som denne fältherre begått och ännu begick i det af hans trupper redan så godt som utsugna Tyskland. Maximilian af Bayern var den värste anklagaren och slutet härpå blef att Wallenstein afsattes från sitt befäl. Då han fick vetskap härom lär han på sitt bord ha nedskrifvit följande vers:

»Presternas *reformation*
 Bringar kejsaren från hans *thron*
 Och mig från min *reputation*.
 De Kurfurstar skola bekomma sin lön.»

Det gick också, såsom vi veta, galet för Wallensteins efterträdare Tilly. Dödligt sårad vid Lech, afled han straxt derpå i Ingolstadt.

Wallensteins stjerntydare Seni hade vid sin herres afsättning sagt sig kunna läsa i stjernorna, att den dag snart skulle komma, då kejsaren skulle tvingas till att gifva honom fullständig upprättelse. Efter Tillys död och svenskarnes inträngande i Bayern kom också denna stund.

Bud på bud skickades af den i ett grufligt trångmål stadda kejsaren till Wallenstein, der denne på sina gods i Mähren höll ett hof fullt ut lika präktigt som kejsarhusets i Wien. På ett af kejsarens mest bönfallande bref uttalade Wallenstein dessa sanna ord: »När höga herrar icke mera behöfva sina redskap kasta de bort dem till glömska och förakt.»

Efter långa underhandlingar gaf ändteligen Wallenstein med sig. Hans blotta namn var nog att inom en jemförelsevis kort tid under hans banér samla krigarskaror, lystne efter rof och plundring, och länge dröjde det icke, förrän han såg omkring sig en fullt rustad här om något öfver fyratio tusen man.

Med denna här gick han Gustaf Adolph till mötes. Efter några motgångar på ömse sidor, och sedan pesten börjat härja i de båda lägren drog sig Wallenstein upp mot Sachsen, i akt och mening att grundligt straffa dess kurfurste Johan Georg för hans förbund med Gu-

staf II Adolph och för de infall han gjort i Böhmen efter slaget vid Breitenfeld. Han närmade sig Sachsen i sträckmarscher och branden från protestantiska städer och byar betecknade den väg han tog.

Då Wallenstein skyndade mot Sachsen befann sig Gustaf Adolph i södra Tyskland. Sedan den sistnämnde förgäfvos sökt att medelst ett anfall mot Bayern draga den papistiske härföraren dit ned, skyndade han efter den kejsrerliga hären mot Sachsen.

När Wallenstein märkte att Gustaf Adolph ämnade stanna kvar i södra Tyskland skickade han bort sin underbefälhafvare Pappenheim, men återkallade honom genast då han fick veta att den svenske konungen uppgifvit sin plan och under ilmarscher nalkades honom.

6.

Mäster Wolf stod just och höll på med den nya pipan till den pistol, som Joseph von Bierich råkat göra otjenstbar, och var som bäst med i farten att i hufvudet räkna ut hur mycket han skulle få i behåll af de två guldmunt, som löjtnanten gifvit honom i ersättning, då Franz Gründler hufvudstupa rusade in i verkstaden, och skrek:

»Hvar är den förbannade papisten? Jag ska' hugga nacken af honom och det genast ändå!»

Nu höll det rakt på att gå mäster Wolf på samma sätt som det gått Joseph von Bierich. Det var nemligen så nära som på ett hår, att han tappat den nya och polerade pistolpipan i stenarne då han varseblef den beskedlige Franz Gründler i denna sinnesstämning.

Håret stod nästan på ända, mössan hade åkt ned på nacken; ögonen voro glämiga, för att ej säga fäniga, och mellan de långa magra fingrarne höll Franz den blänkande knifven.

Snurrande omkring som en galning ropade han ständigt på papisten allt under det han högg och stack omkring sig värre än om han bestått en kamp med i luften sväfvande osynliga andar.

Mäster Wolf tänkte också att Franz plötsligt mistat förståndet och sade för den skull, sedan han försigtigtvis försett sig med en af sina största släggor:

»Beskedlige Franz Gründler, hur är det med dig? Är du sjuk, min stackars gosse?»

Dessa välmenande ord verkade som en iskall dusch på Franz Gründlers upphetsade sinne. Det såg alldeles ut som om han tillförne alls icke varseblifvit mäster Wolf, ty vid dennes ord hoppade han ordentligt till och släppte i förskräckelsen knifven. Mäster Wolf böjde sig skyndsamt ned, upptog den och lade den varsamt bredvid sig under det han på nytt sade:

»Hvad i Herrans namn går åt dig, beskedlige Franz Gründler. Har den lede fått makt med dig så att du blifvit rent af förgjord, eller...»

Mäster Wolf talade ej till punkt och orsaken till att han sjelf afbröt sina ord var åsynen af den stackars Franz Gründlers ömkliga ställning, i det närmaste liknande den han innehade när fadren lemnade honom på gångstigen till hemmet.

Nu skändes dock Franz icke så litet. Han vågade till en början ej upplyfta hufvudet för att se mäster Wolf i ansigtet. Men sedan denne ännu en gång vänligt tilltalat honom, tog ändtligen Franz mod till sig, rätade på sig en smula och stammade under låga snyftningar:

»Jag är så olycklig, så!»

»Du, Franz, olycklig», utbrast den gamle pistolsmeden hycklande, ty han viste nog hvad som fattades Mathias Gründlers pojke, »hur ska jag förstå det?»

Franz Gründler gömde för några ögonblick hufvudet i handen och, vi måste öppet tillstå det, grät bitterliga. Allt hans förra mod var totalt bortblåst; han hade icke så mycket som ett uns kvar deraf.

När mäster Wolf såg detta gick han sakta bort till verkstadsbordet, tog försigtigt Franz Gründlers knif och gömde den på en hylla. Han trodde icke pojken mer än nått och jemt efter de galenskaper han redan sett af honom. Derpå trädde han åter fram till den älskogsranke gossen, lade sin hand på hans axel och sporde:

»Hur mår far din, Franz?»

Mäster Wolf trodde att han skulle kunna förströ pojken genom att afleda hans uppmärksamhet från det ömtåliga ämne han grubblade på. Två gånger måste han upprepa sin fråga innan Franz kunde svara dessa ord:

»Far, han mår nog bra, men med mig bär det rakt åt fanders hvad det lider.»

»Hur så, Franz? Har du ondt i magen?»

Franz Gründler, som tog detta skämt för rena allvaret, svarade i sorgsen ton under det han lade handen på hjertat:

»Nej, men här.»

»Hvad vill det säga», sporde mäster Wolf i mehlös ton. »Jag förstår dig inte, Franz.»

»Ack, fader Wolf», utbrast den stackars pojken och blef blodröd i ansigtet, »ni förstår mig nog, fastän ni nu ska' låtsas som om ni inte gjorde det. Ni vet utan tvifvel, att jag och Heinrich Mayers Annchen ska' bli ett äkta par med tiden och...»

»Nej, det vet jag sannerligen inte», inföll mäster Wolf och tog på sig en så oskyldig mine som möjligt. »Vet du, Franz, jag är nyfiken. Hvad kommer nu åt dig? Är du missnöjd med Annchen, den vackraste flickan i trakten kring Lützen?»

»Ja», svarade Franz Gründler med så lågmäld stämma, att mäster Wolf knappt hörde det.

»Är hon inte rik nog?»

»Jo vars.»

»Nå, hvad är det då som fattas?»

»Hon vill inte ha mig.»

Och vid dessa ord började den stackars gossen att ånyo gråta så förtvifladt, att mäster Wolf till slut blef riktigt bekymrad för honom. Han sade för den skull i välmenande ton:

»Stackars pojke, lägg dig här på soffan en stund, så går värken snart öfver.»

I sitt vanliga esse var Franz Gründler det beskedligaste kräk i hela Sachsen, och detta var nog en af orsakerna till att Annchen icke kunde tycka om honom. Flickor, isynnerhet de unga, älska helst att se man-

lighet hos den de skola tycka om, komne till åren gör det dem det samma hvilka mesar de få, bara de bli gifta.

Efter något betänkande lydde Franz Gründler mäster Wolfs råd. Han utsträckte sig så lång han var på soffan och upptog dervid hela dess längd. Sedan han suckat och pustat några gånger tog sömnen ut sin rätt och inom kort snarkade Josef von Bierichs förfärlige rival med vidöppen mun och näsan i vädret så våldsamt som om han velat lyfta af taket på verkstaden.

»Ja, håll du bara på», sade mäster Wolf småskrattande, »du blir ingen farlig motståndare till löjtnanten».

Den gamle pistolsmeden hann knappt få sista ordet öfver läpparne då Joseph von Bierich inkom i verkstaden.

»Hvad är det för en figur?» sporde han och betraktade förvånad den nu snarkande Franz Gründler.

»Er rival, herre», svarade mäster Wolf och såg godmodigt på löjtnanten.

»Min rival», utbrast denne och tog ofrivilligt ett par steg tillbaka. »Hvad vill det säga?»

Mäster Wolf berättade derpå sakens hela sammanhang och när detta var gjordt omtalade han Franz Gründlers första stormande uppträdande för en stund sedan. Han slutade med dessa ord:

»Och eftersom knifven ligger der uppe på hyllan, så ser ni, att ni kan vara fullkomligt lugn, herre.»

Joseph von Bierich kunde ej skratta, hur gerna han än hade lust dertill, ty han insåg ganska väl att saken också hade sin djupt allvarsamma sida. Utan att besvara mäster Wolfs ord gick han fram till den sofvande, lutade sig öfver honom och betraktade så länge och uppmärksamt hans drag, som ville han för alltid inpräglade dem i sitt minne. När detta var gjordt vände han sig till mäster Wolf och sade:

»Jag fick i dag ute i staden en ovälkommen underrättelse.»

»Hvad då?» sporde den gamle pistolsmeden och såg förbluffad upp från sitt återtagna arbete.

»Jo, Wallenstein lär vara i anryckande mot Sachsen påstods det.»

Det verktyg som mästern Wolf höll i handen släppte han af luttet förskräckelse. Hela hans kropp skälfdes och rösten darrade betydligt då han sade:

»Jag minnes nog när Tilly var här förra året och jag tror att det i Lützen inte ska' finnas en enda person, som har glömt det, jaja, förlåt mig för min friskspråkighet, men jag säger ändock, att ä' Wallensteins knektar bara hälften så grymma och rofgiriga som Tillys voro, då ä' de djeflar i alla fall och bäst är då att knalla sig undan så fort som möjligt.»

»Ja, jag vet ej huruvida ryktet talar sannt eller ej», svarade Joseph von Bierich. »Jag ville bara förbereda er på hvad jag hört, om ni... ni...»

Löjtnanten teg och sänkte hufvudet ned mot bröstet.

»Jag vet hvad ni menar», inföll mästern Wolf godmodigt. »Ni önskar att jag skickar ett bud till Annchen.»

»Behöfs inte», hördes i detsamma en ljuf kvinlig stämma från dörren, mot hvilken både mästern Wolf och Joseph von Bierich stodo med ryggarne vända, i följd hvaraf de ej kunnat se när Heinrich Mayers vackra dotter andtruten och blossande röd som en pion rusade fram.

»Hvar i Herrans namn är Franz Gründler», stönade hon omedelbart efter det hon uttalat ofvan nämnde ord.

Stillatigande och med en skymt af svartsjuka pekade Joseph von Bierich bortåt vrån, der Franz Gründler låg och snarkade.

Annchens grufliga hjertängslan förbyttes inom några sekunder i raka motsatsen och från hennes läppar klingade ett skratt, så godt och hjertligt, att den lilla kanariefågel, som mästern Wolf hade i en bur i fönstret ofvanför soffan, och som förskräckt och stum flytt upp på öfversta pinnen i sitt fängelse, när Franz Gründlers föga melodiska näsmusik träffade honom, nu istället började drilla af hjertans lust och gamman.

Det var en duett så förtjusande att till och med den omusikaliska Franz Gründler vaknade dervid.

Med aldrig så liten fantasi skulle man här kunnat taga Annchen för en kvinlig Orpheus och Franz för en stock eller en sten, som dansade vid det klingande musikaliska skrattet.

Stackars Franz dansade bokstafligen, fastän i »natt-mössan», upp från soffan. Efter ett par väldiga gnuggningar lyckades det honom ändteligen att få upp ögonlocken en smula. Men allt efter som han såg spärrades de upp mer och mer och snart liknade hans af naturen stora ögon ett par ostindiska tekoppar.

Annchen hade ömt slutit sig intill Joseph von Bierich. Det var en vacker grupp som detta unga par framställde.

Återigen måste Franz Gründler gnugga sig i ögonen för att se, om han icke såg galet. Nej, det gjorde han inte. Der stod ju Annchen, hans brud, vackrare än fordom, och med båda armarne slingrade kring en ung och vacker mans hals. En blytung suck undslapp Franz Gründlers bröst och åtföljdes genast af en annan om möjligt ännu tyngre då han hörde den närstående mästare Wolf halfhögt mumla för sig sjelf:

»Stackars Franz. Det der är en svår pina för den stackars gossen.»

Franz ämnade just nu öppna munnen för att säga något, då en af mästare Wolfs lärpojkar i detsamma rusade in i verkstaden och skrek:

»Papisterna ä' här!»

»Vet du hvad du säger, pojke?» röt mästaren och fattade pojken i ena örat.

»Ja, mästare. Långt i söder brinner det öfver allt och massor af bönder komma flyende från landet.»

Vid lärpojakens ankomst vaknade Franz Gründler plötsligt ur den försoffning, som hållit honom fängslad. Utan att nämna ett enda ord eller ens taga afsked smög han sig ut ur verkstaden. Men om Joseph von Bierich och Annchen kunnat se de hatfulla och lömska blickar som han gaf dem vid utgåendet, skulle de nog inte så förtröstansfullt på samma gång uttalat dessa ord:

»Med oss har det ingen fara. Vi kunna nog hinna undan.»

Liksom alla slöa naturer hade Franz Gründler

ändock, såsom vi af det föregående sett, vissa ögonblick då slöheten måste gifva vika för en friskare känsla. Denna nya och så att säga ovana känsla herrskar då med oemotståndlig makt öfver individen och för den blindt framåt utan att låta den stanna förr, än den begått någon dumhet mot andra, eller störtat sig sjelf i olycka.

Så med Franz Gründler. Vi ha förut sett huru han var ett fullkomligt viljelöst verktyg för sin uppbrusande känsla, men när denna väl stormat ut inträdde slappheten. Åsynen af Joseph von Bierich och Annchen, samt de omedelbart derpå följande underrättelserna om de kejsrerliges anryckande ingåfvo honom blixtnabbt en tanke, den han genast skyndade att sätta i verkställighet, såsom vi af det följande få se.

Till utseendet lugn, men till sitt inre glödande af svartsjuka, irrade han på måfå gata upp och gata ned utan att egentligen reflektera öfver alla de uppträden han blef vittne till. Ett enda ord stod med outplånliga elddrag inristade i hans själ, och han uttalade tidt och ofta detta ord för sig sjelf:

»Hämnd!»

7.

Heinrich Mayer förblef icke länge i den ställning vi sednast lemnat honom. Sedan han genom långa meningar tillfyllest uttömt hela sitt bedröfvade hjerta, reste han sig upp, tog till vandringsstafven igen och skyndade så fort han kunde till Mathias Gründlers stuga.

När denne fick se sin gamle vän så bedröfvad gick han emot honom och sporde:

»Hur kommer det sig att jag får besök af dig så här dags på qvällen?»

»Annchen har trotsat mina befallningar», sade gubben Mayer både sorgset och harmfult.

»Hur så?»

»Hon finnes inte hemma.»

»Förmodligen har hon gått till gamle Wolf», inföll Mathias Gründler med en försmädlighet i tonfallet som betydligt stack Henrich Mayer.

»Ja du, det kan hända», svarade denne efter en stunds begrundande, »men jag anar en olycka».

»Gör du?»

»Ja. Hvar är Franz?»

»Han gick för en stund sedan för att helsa på Annchen.»

»Det är omöjligt. Jag skulle då ha sett honom.»

Nu var det Mathias Gründlers tur att bli orolig.

»Har du inte sett till pojken min», skrek han.

»Nej, säger jag.»

»Då har kanske någon olycka inträffat såsom du sa», inföll Mathias Gründler.

»Ja, vi få lof att ta reda på barnen», inföll Heinrich Mayer. »Om vi skulle gå in till staden?»

»Topp, det är jag med om.»

Några minuter derefter voro Heinrich Mayer och Mathias Gründler på väg till Lützen för att söka efter sina barn, dem de ansågo såsom nära nog förlorade.

Under det Franz Gründler, såsom ofvan blifvit nämndt på vinst och förlust ströfvade omkring, uppnådde han omsider en af de södra stadsportarne. Grubblande och med hufvudet dinglande hit och dit likt kläppen i en klocka, såg han knappt hvart han gick, ända till dess han gjorde en halsbrytande kullerbytta öfver en på marken liggande kanon.

En full skrattsalfva från några i närheten stående sachsiske soldater ljöd så hånande i den stackars Franz Gründlers öron.

»Långa skacklor har den der göken», skrek en klotrund korporal och höll båda händerna för magen liksom för att hindra den från att spricka.

»Och han har också visat dem på ett sätt, som en akrobat knappast kan göra efter», sade en annan.

Det olyckliga offret för dessa och andra skämtsamma infall reste sig emellertid sakta upp och aftorkade med afviga handen det blod, som ymnigt rann ur den mot sanden sönderskrapade kinden. Hans utseende vann härigenom föga; tvertom såg han nu ännu mera löjlig och ömklig ut, då han med skygga blickar betraktade de på hans bekostnad storskrattande soldaterna.

»Du måste inte ha nog styrsel på dina långa ben, min gosse», sade i detsamma den klotrunde korporalen och vaggade fram till Franz. »Det är allt förgärligt att ha såd'na der bihang ibland».

Korporalen tyckte nog att han framkrystat en qvickhet, men märka lång i synen blef han då Franz raskt inföll:

»Ånej, det är inte farligt alls. Nog är det bättre än att inga ben ha», slutade han och sneglade förstulet på korporalen.

»Hvarifrån är du», sporde denne i barsk ton. Driften med hans ben kunde han ej så lätt smälta.

Franz Gründler uppgaf sitt namn och sitt hemvist, och fick derefter detta besked:

»Du har visat vanvördnad mot mig och därför arresterar jag dig. Följ godvilligt med annars tar jag dig med våld.»

Den förfärlige krigaren såg härvid med sina grymma förstenande basiliskögon på Franz Gründler. Denne vågade ej heller fram med någon bön om förskoning, utan följde efter korporalen som en hund, ständigt utsatt för knektarnes haglande speglosor. Den stackars Franz Gründler hade nu råkat ur askan i elden. Hur mycket han än brydde sin hjerna med att utfundera hvad han skulle göra, kom han ändock icke till något afgörande resultat.

Och så kom aftonen lugn och stilla. Innanför porten höllo soldaterna på att spela kort och tärning under det ölstänkorna flitigt gingo laget rundt.

»Jag har hört», sade en gammal soldat, en af dem, som i början af slaget vid Breitenfeld sprang i kapp med den flyende Johan Georg (Öl-Göran) ända fram till Eulenburg, »att friedländaren åter närmar sig de

här trakterna. Det är en karl, som inte är god att ta's med, ska' jag säga».

»Har du varit i fejd med honom?» sporde den närmast sittande kamraten.

»Ja vars, i Böhmen.»

»Det lär vara en sträng herre.»

»Mycket sträng, omenskligt sträng till och med. Jag kände en gång en gammal krigsbuss, som länge tjenat under honom men fått afsked för ålderdoms skull. Han talade mycket om friedländaren, ni vet väl att Wallenstein kallas så efter det han blifvit utnämnd till hertig af Friedland, och berättade bland mycket annat om hur kort om hufvudet han är. Om det någon gång hände att någon af hans soldater förbrutit sig och man då frågade hvad man skulle göra med honom, svarade han nästan alltid kort och godt: 'Häng den besten!' Samma med de fångar som togos. 'Häng den besten' är och förblir hans oryggliga domslut.»

»Då tycker jag att han inte skulle få många soldater», inföll knekten nummer två.

»Många soldater», utbrast Öl-Görans följeslagare på flykten till Eulenburg, »jo du kan lita på, att han får flere än han vill ha. Och orsaken den är lätt förklarad. Plundra, mörda, rövva, bränna och skända det få hans knektar allt efter behag. Detta gör att han endast behöfver öppna sin mun, så strömma massor af krigare till hans fanor.»

»Sannt nog», inföll den klotrunde korporalen, som hittills varit en tyst åskådare af spelet, »men det är ju klart, att han då ska' ha det sämsta slöddret i sin här.»

»Gör ingenting», svarade den förste talaren, »sådant folk, som ingenting har att förlora, men mycket att vinna slåss alltid bäst. Detta vet också friedländaren och derfor tycker han bäst om sådana soldater.»

»Jag har hört», sade en tredje, »att han lär vara i anmarsch hit.»

Den klotrunde korporalens af välmåga skinande anlete blef i en hast blekare. Han lyckades dock bemanna sig och svarade utan att någon af hans underlydande sett färgskiftningen i hans anlete:

»Må han komma, vi frukta honom ej. Vår sak är rättvis och en sådan sak hjälper Gud.»

»Men inte kan vi stå emot friedländarens hela härsmakt?» inföll den tredje i ordningen.

»Vakarne ä' goda och soldaterna tappre», svarade korporalen och bröstade sig, »och...»

I detsamma hördes steg af en vildt galopperande häst utanför porten. En bister stämman röt till posten att öppna, och när ryttaren sprängde förbi de spelande knektarne, ropade han:

»Wallenstein är öfver oss! Till vapen! till vapen alle som kunnen bära ett dylikt!»

Den scen, som nu följde var öfvermåttan liflig och... löjlig. Soldaterna bortkastade icke blott korten och tärningarne, utan äfven gevären och sprungo för brinnande lifvet. Korporalen var den förste, som tog till harvärjan, men för sina korta bens skull blef han efter. När österrikarne i detsamma bröto in genom porten kröp den manhaftige korporalen in i ett prång. Till en början gick det bra, men snart fastnade han der och kunde på inga vilkor komma hvarken fram eller tillbaka.

I denna ställning upptäcktes han af kroaterne, som roade sig med att skjuta till måls på den stackars korporalens åt dem vända betydliga akterspegel. Ingen enda kula gick bom och snart uppgaf den storskrytande sachsaren, till påseende ej olik ett grynsåll, andan under sina grymma fienders omenskliga lek.

När Franz Gründler såg att knektarne flydde åt hvar sitt håll ämnade också han göra bruk af sina långa ben, men tog miste och rände i fullt lopp rakt på en kejsarlig infanteriafdelning. Österrikarne, som tyckte att det var ett egendomligt sätt att gifva sig fången, mottogo skrattande den stackars Franz Gründler, som darrande i alla lemmar berättade, att han var en fredlig landtman, inkommen till staden för att sälja grönsaker. Under tumultet hade hans varor gått förlorade och han stod der nu fattigare än förut.

Sedan en lägre officer sniket genomsökt hans fickor och endast funnit några slantar af mindre valör, be-

falde han med kort och iskall röst, att Franz Gründler skulle skjutas.

Det var förfärliga ögonblick för den stackars Franz. Han ville falla på knä, men de långa benen nekade att böja sig; han ville tala, men äfven tungan, denna lem, som annars är så svår att hålla i styr, nekade äfven att göra tjänst.

Först när tre soldater af vildt utseende stego fram för att verkställa domen fick den lifdömdé mål i munnen.

»Skjut mig för Guds skull inte», skrek han, »jag har något viktigt att berätta.»

»Hvad är det då», sporde officeren och gaf soldaterne ett tecken att lugna sig.

»Här finnes i staden en kejsrerlig officer, som blef fången vid Breitenfeld, men nu öfvergått till lutherska läran.»

»Talar du sanning», röt officeren och betraktade Franz Gründler med genomborrande blickar.

»Ja, herre, vid min salighet.»

»Känner du honom?»

»Ja, herre.»

»Hvad heter han?»

»Joseph von Bierich.»

»Ab, och jag som trodde, att du var död», mumlade officeren mera för sig sjelf. »Nu ska' jag betala dig för gammalt groll. Vet du hvar han bor?» fortfor han derefter, vänd till Franz.

»Ja, herre», svarade denne skälvande i alla lemmar.

»Godt, då ska' du ledsaga oss dit. Får jag Joseph von Bierich, affällingen, i mitt våld, ska' du få behålla lifvet, annars är du dödens man.»

»Följ mig bara, och jag ska' säkert ledsaga er dit, der han finnes. Det är ej lång stund sedan jag såg honom der.»

I spetsen för omkring femtio man begaf sig der efter den kejsrerlige officeren med Franz Gründler såsom vägvisare i riktning mot mäster Wolfs verkstad.

8.

Lärpojken förskräckta utrop: »papisterna ä' här», hade på Joseph von Bierich ungefär samma verkan som en så iskallt vatten på en upphettad jernstång. Från att vara varm af kärlek och lycka blef han med ens kall och lugn så mycket omständigheterna det kunde medgifva. Hade han varit ensam, skulle saken ej det ringaste bekymrat honom, men nu hade han ju Annchen att också försvara.

»Hvad är att göra, mäster Wolf», sporde han därför. »Gif mig ett godt råd!»

»Antingen måste vi fly eller gömma oss», svarade den gamle pistolsmeden. »Få papisterne tag i mig, så blir jag tvungen att göra vapen åt dem, och det vill jag ej för allt i världen. Heldre döden än förfärdiga vapen mot mina trosförvandter.»

»Men kanske att allt bara är ett skrämskott», inföll Annchen.

»Tycker du att folket i dylikt fall skulle fly så der skocktals», afbröt mäster Wolf och pekade på de genom gatan flyende och skrikande menniskohoparne.

»Eller kanske att detta hus, som ligger så undandömdt, ska' bli skonadt», fortfor Annchen.

»Har du någonsin hört att Tillys eller Wallensteins skaror lemna ett enda hus ogenomsökt i den stad de komma till?» sporde vidare mäster Wolf bitert. »Ja, ja, förlåt, löjtnant, jag kanske sårar er, men...»

»Jag vet nog att du talar allt för sannt och kan ej bli ond därför», inföll Joseph von Bierich, i det en tung suck höjde hans bröst. »Men säg nu hvad vi ska' ta oss till.»

»Ja, tiden skyndar», utbrast Annchen ängsligt.

»Det är allt för sent att fly nu», menade den gamle pistolsmeden eftertänksamt.

Joseph von Bierich inföll då:

»Du anser då, mäster Wolf, att vi måste gömma oss, eller hur?»

»Ja, det anser jag.»

»Nåväl», inföll löjtnanten och tryckte Annchen hårdt till sitt bröst, »kan du gömma oss så, att ingen af de kejsrerlige får tag i oss, då skall också din lycka vara gjord. Jag är rik och...»

»Håll inne dermed, herre, om ni ej vill såra mig», afbröt mäster Wolf. »Tror ni att jag gör detta för slem vinnings skull? Nej, det är endast af vänskap för Annchen och hennes fader, ty jag önskar dem all möjlig lycka både i detta och det tillkommande lifvet.»

Annchen och Joseph von Bierich tryckte varmt den gamle pistolsmedens händer.

»Men», fortfor denne efter en kort paus, »endast med ett vilkor kan jag rädda er.»

»Och det är?» sporde de båda älskande på en och samma gång.

»Att I troget följen mina befallningar.»

»Det vilja vi göra.»

»Till en början», fortfor mäster Wolf, »måste ni låta tonsurera er. För er, löjtnant, blir det ej påkostande, men ni, jungfru Annchen, skall kanske finna det svårt att låta klippa af edert vackra hår. Ni måste dock betänka två saker, först att detta är enda medlet till er räddning och sedan att håret med tiden nog växer ut igen.»

»Och sedan?» sporde Joseph von Bierich, medan Annchen teg.

»Sedan anlägger ni, löjtnant, en munkdrägt, Annchen en nunnedrägt, förstås. För sådana ha de vilde krigarne ännu en smula vördnad. Jag har lyckligtvis två dylika här inne.»

Annchen gaf genast sitt bifall. Icke så Joseph von Bierich. Han hade länge beundrat den unga flickans utomordentligt vackra hår och var nu tvehågsen huruvida han skulle tillåta att det afkliptes eller ej.

»Kan det ej gå att lägga upp det», sade han derför. »Se bara på detta hår», fortfor han och upplöste detsamma, så att det flöt i vågor ända ned till golvet, »är det ej både synd och skam att förstöra en dylik prydnad?»

»Detta medgifver jag gerna», svarade mästern Wolf, »men tänk bara på hvad som kan hända om...»

»Det är därför inte sagdt, att mästerns onda spådom ska' slå in», afbröt löjtnanten.

Mästern Wolf svarade käckt:

»Men, jag tycker att det är bäst att taga det säkra för det osäkra.»

»Så tycker äfven jag», svarade Annchen.

»Du vill då låta afklippa din utomordentligt vackra hårprydnad?» sade Joseph von Bierich.

»Ja, heldre än att falla i de påfviskes händer», svarade den unga flickan raskt.

»Rättså, min flicka», inföll mästern Wolf, »det höres att du rätt fattat storleken af den fara, som hotar er».

Slutet på denna tvist blef den, att ett försök gjordes, huruvida Annchens hår nödvändigt behöfde klippas af, och följden blef den, att detta alls icke var af nöden. Kapuschongen skylde ändock tillräckligt den unga flickans hufvud.

»Nu gäller hon för eder korgosse, löjtnant», sade mästern Wolf. »Glöm inte det.»

»Nej.»

Den gamle pistolsmeden förde derefter sina skyddslingar till en liten bakport, der allt ännu var lugnt.

»Men ska inte ni, mästern Wolf, också följa med», sporde Joseph von Bierich.

»Nej, jag stannar hemma och hoppas, att den svenske konungen nog skall komma till vår räddning nu liksom för ett år sedan.»

»Men, han är ju i södra delen af landet», inföll löjtnanten.

»Sannt, herre, men ett bud, som i förgår kom från Nürnberg, berättade annorlunda. Mästern Degel, guldsmiden vid stora torget, har nemligen en son, som arbetat i den nämnde staden, och det är han, som berättat, att den svenske konungen skyndar hit uppåt. Då blir det bra. Har Tilly fått stryk vid Breitenfeld, ja, ja, förlåt mig, löjtnant, så kan också Wallenstein få detsamma vid Lützen. Se så, skynda er nu, jag hör att det kommer folk borta på gatan.»

Den gata, vid hvilken mästern Wolf bodde, var både krokig och smal. Den gamle pistolsmedens bostad och verkstad lågo just i sjelfva krökningen.

I samma ögonblick som mästern Wolf stängde bakporterna efter de båda flyktingarne, bultade det på främre porten. När pistolsmeden förstulet tittade ut genom en glugg öfver porten såg han till sin stora häpnad, att det var kejsrerlige soldater, som stodo nedanför. Men ännu mera häpen blef han, då han igenkände Franz Gründler bland dem.

»Det är han, som förrådt Annchen och löjtnanten», tänkte pistolsmeden. »Jo, du är mig just en skön fogel, du. Önskar att du vore hängd i närmaste träd.»

»Öppna genast», skrek den österrikiske befälhafvaren.

»Vänta till dess jag får tag i nyckeln», hördes mästern Wolfs röst innanför porten. »Hvad är ni för folk, som inte kan låta en ärlig människa sofva i fred om nätterna? Jag har nog styft arbete om dagarne och behöfver derfor hvila när jag så kan få.»

»Ja, nog ska' du få hvila, och det för alltid», skrek österrikaren. »Öppna bara genast!»

Den grofva bommen för porten blef i detsamma aflyftad. Österrikarne stormade in under det deras anförare skrek:

»Undersöken noga hvarje vrå i det här rucklet; ja, hvarenda springa, ty affällingen kan lätt gömma sig der. Satan tycker om sitt folk.»

Under hånfullt jubel spridde sig knektarne öfver allt. De vände upp och ned på allt och strödde under hänskratt mästern Wolfs arbeten vida omkring, bemäktigade sig hans redan färdiga vapen och bröto sönder allt hvad de kunde komma öfver.

Officern sjelf höll sig icke för god att hålla till godo med ett par rikt inlagda dubbelpistoler, dem mästern Wolf hade till lagning från Lützens borgmästare. Hans knektar, som vid plundringen föregingos med goda exempel, ratade icke heller hvad de kunde komma öfver. Mästern Wolfs hela bo var således inom mindre än en half timme helt och hållet utplundradt.

Under det detta pågick höllo tvenne soldater vakt

om Franz Gründler utanför verkstadsdörren. Den staccars pojkens belägenhet var i sanning icke den bästa, ty för hvarje underrättelse som kom, att de eftersökte ej kunde anträffas, svor officeren de förfärligaste eder öfver den, som narrat honom att göra denna långa omväg, aldra helst som bytet ej blef så rikligt som han hade väntat.

»Men, jag försäkrar, att de ska' finnas här inne», jemrade sig Franz Gründler. »Det var inte så länge sedan jag träffade dem här i verkstaden.»

»Nå, då ska vi väl röka ut dem då», sade officeren hänskrattande. »Tutta på rucklena!»

Förgäfves bad mästern Wolf om förskoning; de österrikiske pikarne stötte honom tillbaka. Förgäfves bedyrade han, att Joseph von Bierich icke befann sig inom hans egendom. Officeren sade i stället:

»Har han gömt sig, den karnaljen, så ska' jag nog röka ut honom.»

Mästern Wolfs hus voro icke de enda, som i dessa ögonblick stodo i ljusan låga. Så långt blickarne kunde nå öfver staden syntes brinnande boningar och rundt omkring Lützen var en lysande krans af påtända byar och enskilda hus, en sorgligt skön tafel i den mörka novemberqvällen.

Just som Wallenstein höll in sin springare på Lützens torg och med skadeglädje i sina blickar såg på sitt hemska verk, framsprängde en af hans adjutanter i vildaste karrier. Då hästen stannade framför hertigen af Friedland segnade den sakta ned och uppgaf andan.

Adjutanten berättade med andan i halsen att Gustaf Adolph icke var långt borta.

»Hur långt är han härifrån?» sporde friedländaren icke utan synbar oro.

»Ungefär tre mil.»

»Och ni har ej förr gifvit mig underrättelse derom», sade Wallenstein med en grym blick på den af trötthet nästan uppgifne officeren.

»Herre», svarade denne oförskräckt och såg Wallenstein modigt i ögonen, »om ni såsom jag skulle jagas i öfver åtta dagar utan att komma ur sadeln,

tre dagar vara utan mat, innestängd i en eländig håla, utanför hvilken Stålhandskes finske ryttare höllo vakt, och ändock lyckas smyga er ut, så tror jag, att ingen menniska, vore det än kejsaren, skulle ha något att förebrå er för. Gör med mig hvad ni behagar. Jag vet dock att jag gjort min pligt.»

Wallenstein, som visste, att adjutanten var en af hans skickligaste och mest pålitlige officerare, öfverräckte till honom en börs och gaf honom tillåtelse att begifva sig till hvila, för att med friska krafter kunna uppträda i den stundande striden.

Friedländarens tåg gick derefter ut ur staden och lägret uppdrogs straxt i norr om densamma vid de väderqvarnar, som der gjorde ett välkommet afbrott i den öfverallt rådande enformigheten. För att försvåra den svenske konungens anfall lät Wallenstein gräfva en bred och djup graf tvärs öfver landsvägen och planterade der några batterier grofva kanoner.

Så rustad inväntade han »snömajestätet».

9.

När Joseph von Bierich och Annchen Mayer väl hört den lilla bakporten stängas efter sig, slöto de sig intill hvarandra och tackade innerligt Gud för, att de befunno sig utanför pistolsmedens hus. Mäster Wolf hade nemligen sagt sig hysa starka misstankar på Franz Gründler såsom den der skulle vara nog lägsinnad att kunna förråda dem för österrikarne.

»Ja, det tror jag honom nog om», sade nu Annchen, »det är inte första gången han visar sin svart-sjuka.»

»Så mycket större skäl för oss att söka komma ut ur staden», inföll Joseph von Bierich. »Om någon af mina bekanta finnes i Wallensteins här, och jag är säker på att många dylika finnas, ska' inte munkåpan förmå skydda mig, så mycket är säkert.» -

»Men, hvart skola vi fly?» hviskade Annchen bestört och ända till det yttersta rädd.

»Bara vi komma ut ur staden, så styr nog Gud våra steg», svarade Joseph von Bierich förtröstansfullt.

Öfverallt på gatorne svärmade lutheraner och katoliker om hvarandra. I hvarstenda hörn var det mer eller mindre blodigt slagsmål.

Våra båda förklädde älskande höllo en gång på att bli indragne i ett dylikt slagsmål. Joseph von Bierichs kännedom om munkarne kom honom dock väl till pass. Mot sin vilja måste han likväl nu predika korståg mot lutheranerne, och detta gjorde han, stående på en hörnsten, så kraftigt, att alla lutheranerne i en enda blink jagades från platsen.

»Det är förfärligt», yttrade han derefter till Annchen, under det de skyndade fram till stora torget, för att derifrån leta sig en väg ut till landsbygden, »men jag kunde ej handla på annat sätt.»

»Inte förebrår jag dig», svarade Annchen och tryckte ömt hans hand, »du har ej kunnat handla på annat sätt för att rädda oss.»

På stora torget var en förfärlig villervalla. Meniskor, hästar, kanoner, allt blandades i en gräslig förvirring, genom hvilken dock hördes detta rop, i början dämpadt, sedan starkare:

»Svensken kommer!»

Joseph von Bierich och Annchen trodde knappt sina öron när de hörde detta, men de skulle snart få bekräftelse på denna glada tidning.

Skyddad af sin munkdrägt gick Joseph von Bierich fram till en grupp officerare, som han såg vid ena hörnet af torget, höjde sin hand och uttalade den betydelsefulla formeln:

»Pax vobiscum.»

Officerarne korsade sig andäktigt. Den föregifne patern fortfor:

»Är det sannt, att den gudlöse kättarkonungen är i antågande?»

»Ja», svarade den ene officeren spotskt. »Den heliga jungfrun vare lofvad. Sedan han förut brutit

hornen af sig mot Alte Veste, ska' han väl nu helt och hållet gå under.»

Joseph hade hört nog. Fattande Annchen vid ena handen skyndade han efter de ut ur staden ilande trupperne, men hade icke hunnit mer än till halva torget, då en hand plötsligt ryckte honom i kåpan. Den falske munken vände sig häftigt om och drog till hälften dolken, färdig till försvar.

»Stilla, stilla», hviskade mäster Wolf, ty det var han, som af en händelse träffat på sina vänner. »Stanna här, så få vi nog se ett skådespel, som vi aldrig ha sett förut, åtminstone ej du, Annchen.»

»För Guds skull, tala ej så högt», inföll Joseph von Bierich. »Lyssnande öron finnas öfverallt.»

Den gamle pistolsmeden sänkte tonen en smula då han sade:

»Det är Franz Gründlers slut, som vi få se.»

Annchen kände hur hon bleknade. Benen ville knappt bära henne och hon skulle ha fallit till marken, om ej Joseph von Bierich och mäster Wolf gemensamt uppehållit henne.

»Men hvarför ska' han då dö?» sporde hon, under det kallsvetten rann utefter hennes panna.

»Ja, hvarför ska' han dö?» frågade äfven Joseph von Bierich förvånad.

»Derför att han velat förråda eder.»

»Mig.»

»Ja.»

»Förlåt mig, mäster Wolf, men jag begriper sannerligen ingenting.»

»Då ska' ni få höra. Medan den österrikiske officeren var som bäst i farten med att tulla på mina hus, ni kan se branden der borta, straxt till höger om kyrkan, lyckades jag smyga mig undan och fick då höra hvad österrikaren sade till Franz. Just så här sa' han: 'Du har bedragit oss.' 'Nej', sa' Franz, 'han finnes bestämdt här inne.' 'Men, du ser ju sjelf, att här inte en gång finnes en katt', svarade officeren. 'Dumt att jag inte kunde få tag i honom och betala honom för gammalt i Wien.' Slutet på visan blef att officeren befallde sina män att föra den stackars Franz Gründ-

ler till stora torget och skjuta honom. Ja, se der kom mer tåget. Ser ni inte der vid lyktskenet hur hvitt den olycksalige pojken ansigte är? Det är svartsjukan, som drifvit honom till detta steg.»

Under det mästern Wolf talade hade Annchen plötsligt fått en idé. Utan att närmare redogöra för densamma, hviskade hon:

»Det är synd om Franz, jag vill rädda honom.»

Joseph von Bierich och mästern Wolf betraktade henne med förfärad blickar.

»Är du galen», sporde den först nämnde och kramade den unga flickans hand så våldsamt, att hon nära nog uppgifvit ett rop af smärta.

»Ja, detsamma frågar jag också», sporde mästern Wolf.

»Nej», svarade Annchen. »Låt mig bara hållas och allt ska' gå bra.»

Mästern Wolf visste förut att det skulle vara omöjligt att försöka hindra den unga mjölnardottren från att sätta sitt beslut i verkställighet. Tillsammans med Joseph von Bierich trängde han sig för den skull fram mellan de tätt sammanpackade människohoppar, som dels af nyfikenhet, dels af medömkan strömmat till för att åse exekutionen.

Franz Gründler var hvit i synen som ett lakan då han fördes fram på torget. Det fladdrande skenet från oljelamporna och från soldaternes facklor gjorde hans utseende ändå hemskare.

Soldaterna voro uppställda och officeren skulle just gifva tecknet, då Annchen modigt trängde sig fram mellan knektarnes led.

»Hvad vill ni, vördade syster?» sporde officeren då han varseblef Annchens nunnedrägt.

»Hertigen vill ej, att fången skall skjutas», svarade den unga flickan utan att blinka.

Officeren tog ett par steg tillbaka.

»Vill inte», sade han förvånad, »hur vet du det?»

»Jag har hans befallning att föra fången med mig till ett kloster.»

Med dessa ord visade hon för den förbluffade officeren ett papper med Wallensteins namnteckning och

sigill. Officeren, som ej kunde läsa, trodde att det var på hertigens af Friedland befallning, som den unga nunnan handlade och öfverlemnade därför utan prut den stackars lifdömde Franz Gründler i hennes vård.

Allt detta hade försiggått på mindre tid än fem minuter. Officeren ämnade just aftåga med sitt folk, då en svartmuskig karl, en af dem, som förgäfves sökt att vinna Annchens hand och hjerta, framträdde och berättade, att alltsammans var en list af den unga mjölnardottren. Anklagaren yttrade till slut:

»Hon är lika mycket nunna som jag är munk.»

»Men skriften», utbrast officeren brydd, »hvad säger du om den?»

»Antagligen falsk», svarade garfvaren Friedrich Krone och skrattade hänfullt.

Att han blifvit så grundligt lurad, detta retade den kejsrliche officeren nästan till det yttersta.

»Tusen gulden åt den, som leder mig på förräder-skans spår», skrek han så högt, att det hördes öfver halfva torget.

Friedrich Krone var genast beredd att förtjena de tusen gulderna.

»Jag vet hvar hon bor», sade han. »Dessutom har hon nog inte ännu hunnit utom staden.»

Sedan den tjocke sergeanten blifvit upphjelpat på en häst, skyndade officeren med sin trupp ut mot de norr om Lützen liggande väderqvarnarne.

10.

Under det Joseph von Bierich låg sjuk hade Annchen en dag bland hans papper, öfver hvilka hon sjelfmant tagit tillsyn, träffat på ett stort plakat, som retade hennes nyfikenhet. Det var en fullmakt, utfärdad af Wallenstein. Utan att vidare tänka derpå hade hon gömt detta papper och kom ihåg att hon bar det på sig just då mäster Wolf omnämnde att Franz Gründler skulle skjutas. Som en blyxt från en klar himmel slog henne genast den tanken:

»Det der papperet ska' jag använda. Lyckan står den djerfve bi har man sagt, och jag har lust att pröfva om detta är sannt.»

Utgången veta vi.

Sedan Annchen på detta djerfva sätt räddat Franz Gründler, förde hon honom genom de larmande soldat-hoparne bort från torget. Joseph von Bierich och mästern Wolf hade noga haft utkik på henne och voro äfven tillstädes i det afgörande ögonblicket.

Färden ställdes mot norra porten och tack vare hvimlet derstädes kommo flyktingarne lyckligt igenom densamma.

Men detta hade knappt skett då ett rop ljöd bakom dem. Ropet var detta:

»Tag fast kättaren. Tusen dukater åt den, som lemnar mig affällingen död eller lefvande!»

Joseph von Bierich kände genast igen denna röst. Han bleknade och det väldiga slagsvärdet flög blixtsnabbt ur skidan.

»Den der skurken ska' jag straffa», ropade han. »Jag känner nog igen honom.»

»Nej, för Guds skull, nej», bad Annchen och klängde sig fast vid den älskade, »är inte jag, är inte lifvet dig kärare?»

Dessa ord afväpnade Joseph von Bierich.

»Jag skall lyda dig», sade han. »Framåt. Kom Franz och visa dig värdig den, som så oförmodadt räddat dig från att bli skjuten som en hund.»

Franz Gründler lydde mekaniskt.

»Vore det inte bäst om vi kunde få tag i en häst», menade den gamle pistolsmeden.

Tillfället yppade sig förr, än han kunde ana, i det tre löse uppskrämde hästar i detsamma skymtade fram.

Joseph von Bierich besatt en synnerlig skicklighet i att fånga dessa djur. Inom några minuter voro de i hans och hans följeslagares våld. Att Franz Gründler blef utan bekymrade dem föga. Han fick taga sig fram bäst han kunde då han nu var utanför stadsporten.

I firsprång bar det sedan af mot de på afstånd hägrande väderqvarnarne.

Den österrikiske officeren hade emellertid ej heller varit överksam. Glödande af harm och raseri öfver att han på detta sätt blifvit lurad skyndade han, såsom vi förut omtalat, efter flyktingarne.

Ungefär en åttondels mil norr om Lützen grenar sig vägen. Just vid sjelfva vägskälet fanns då för tiden en hög sandås, genom hvilken vägen från Naumburg lopp fram.

Flyktingarne hade redan hunnit dit, när Annchen plötsligt utropade.

»Vi ä' ännu förföljda!»

»Omöjligt», svarade Joseph von Bierich, »hvem skulle förfölja oss?»

»Jag hör dånet af en annalkande ryttartrupp», fortfor den unga flickan. »Jag misstager mig ej!»

»Nu hör jag också detsamma», inföll den gamle pistolsmeden.

»Jag också», menade löjtnanten sedan han lyssnat uppmärksamt några minuter. »Hvad är nu att göra», fortfor han och såg sig ängsligt omkring.

Han hade knappt hunnit få sista ordet öfverläparne, då hästrampet bakom flyktingarne hördes ännu tydligare. Till slut kunde äfven deras öron uppfånga dessa ord:

»Skynda på! Tusen gulden åt den, som lefvande fångar affällingen Joseph von Bierich!»

»Jo, nu vet jag hvad jag har att vänta», mumlade denne för sig sjelf, »men lefvande ska' de inte få mig, det lofvar och svär jag.»

»Då vill jag dö med dig», inföll Annchen, som hört löjtnantens ord, »jag vill ej öfverleva dig.»

De älskandes händer möttes i en handtryckning, som sade mer än tusen ord, tusen eder.

Förföljarne kommo emellertid närmare. Joseph von Bierich och mästern Wolf gjorde sig i ordning till försvar.

»Se der», sade den gamle pistolsmeden och räckte löjtnanten en konstfärdigt arbetad pistol, »jag tror att den skall göra nytta för sig.»

Sedan Annchen blifvit tillsagd att rida ett stycke framåt, fattade de båda modige männen posto vid sand-

åsen. Qvällens skymning gjorde att förföljarne icke riktigt kunde se huru många deras motståndare voro. När derför både Joseph von Bierich och mästern Wolf samtidigt affyrade sina pistoler med den verkan, att två af förföljarne beto i gräset studsade de andre för några minuter. Officeren uppmuntrade dem likväl genom att förnya sin förra uppmaning:

»Tusen gulden åt den som bringar mig Joseph von Bierich lefvande!»

»Den der karlen måste vara ofantligt rik eftersom han så der onyttigt kan bortkasta tusen gulden», sade mästern Wolf skämtsamt.

Löjtnanten svarade ingenting. Han försökte att med sina blickar genomtränga qvällens skymning och upptäcka sin hatfulle förföljare, men han såg framför sig ingenting annat än mörka skuggor, som sväfvade hit och dit.

Plötsligt blef det nytt lif i dessa skuggor. De ordnade sig och störtade framåt.

»Nu gäller det», sade Joseph von Bierich. »Lefvande ska de aldrig ha mig.»

»Ni unnar således ingen att förtjena de tusen guldena», inföll mästern Wolf, ännu skämtande.

»Nej, vid den evige Gudens jag det gör», utbrast löjtnanten, som kände sig smittad af den gamle pistolsmedens goda lynne.

Svärmen kom med en förfärande hastighet. Det var som om en lavin hastigt rullat ned för ett skyhögt berg.

Men just i detta ögonblick kom också hjälpen.

Från vägen till Naumburg sprängde i detsamma en ryttartrupp fram, och i spetsen för denna red Gustaf II Adolph sjelf. Han hade redan på afstånd hört de kejsarliges amalkande och ville nu ha en dust med dem.

Om de påfviske var en lavin, så var Gustaf Adolph med sin ryttarflock en blix, som oemotståndligt slog ned. Inom några få minuter var handgemänget allmänt.

Den svenske konungen råkade genast på den österrikiske officeren. Denne var ingen oskicklig fäktare och konungen hade för den skull svårt att få bugt med honom.

Kring de i envige kämpande bildade svenskar och österrikare en ring och alla följde med andlös spänning så godt den starka skymningen det tillät, striden.

Slutligen vacklade österrikaren vid det hugg, som Gustaf Adolph riktade mot hans hufvud. Han försökte väl att resa sig ånyo i sadeln, men ett nytt hugg kastade honom med klufvet hufvud ned till marken.

Denna utgång af enviget blef signal till allmän strid. Österrikarne erhöilo förstärkning, så också svenskarne, men till slut måste de förstnämnde vika.

Välbehållne medföljde Joseph von Bierich, Annchen och mästern Wolf till svenska lägret. Dagen derefter hittades Franz Gründlers lik vid en af väderqvarnarna. Denna lön fick han för sin lömskhet. Heinrich Mayer, Annchens far och Mathias Gründler blefvo aldrig mera synlige i den trakten. Antagligen hade de omkommit då Wallenstein dagen derefter, den sjette november, lät sätta hela staden Lützen i eld och lågor.

Den sjette november började med dimma. Härunder ordnade sig likväl de båda härarne till slag. Utgången veta vi. Segern var visserligen vår, men dyrköpt med Gustaf II Adolfs död, en förlust som i dessa tider var oersättlig.

Joseph von Bierich hade manligen kämpat i Gustaf Adolfs följe, och kom betäckt med sår ifrån striden till den väntande Annchen. Det lilla mjölnarhemmet var genomborradt af hundratals kulor, ty omkring detta hade den hetaste striden stått.

Det reparerades dock åter, och några månader derefter firade Joseph von Bierich och Annchen Mayer sitt lyckliga bröllop.

Jakob Eriksson hette en af konungens ridknektar. Med tillhjälp af tretton bönder och »under suck och tårar», vältrade han en stor sten till den plats, der Gustaf II Adolph dragit sitt sista andetag. Stenen kallas ännu i dag för »Schwedenstein».

Detta år firas två hundra och femtionde årsdagen af hjeltekonungens död i det ofvan nämnda slaget med stora högtidligheter både på tysk och svensk jord. Må vi också aldrig förgäta, att det var genom Gustaf II Adolphs uppoffrande hjälp, som vi erhöilo den samvetsfrid, som vi ännu ega. Hvem vet huru det kunnat gestalta sig om Wallenstein gått segrande ur striderna!

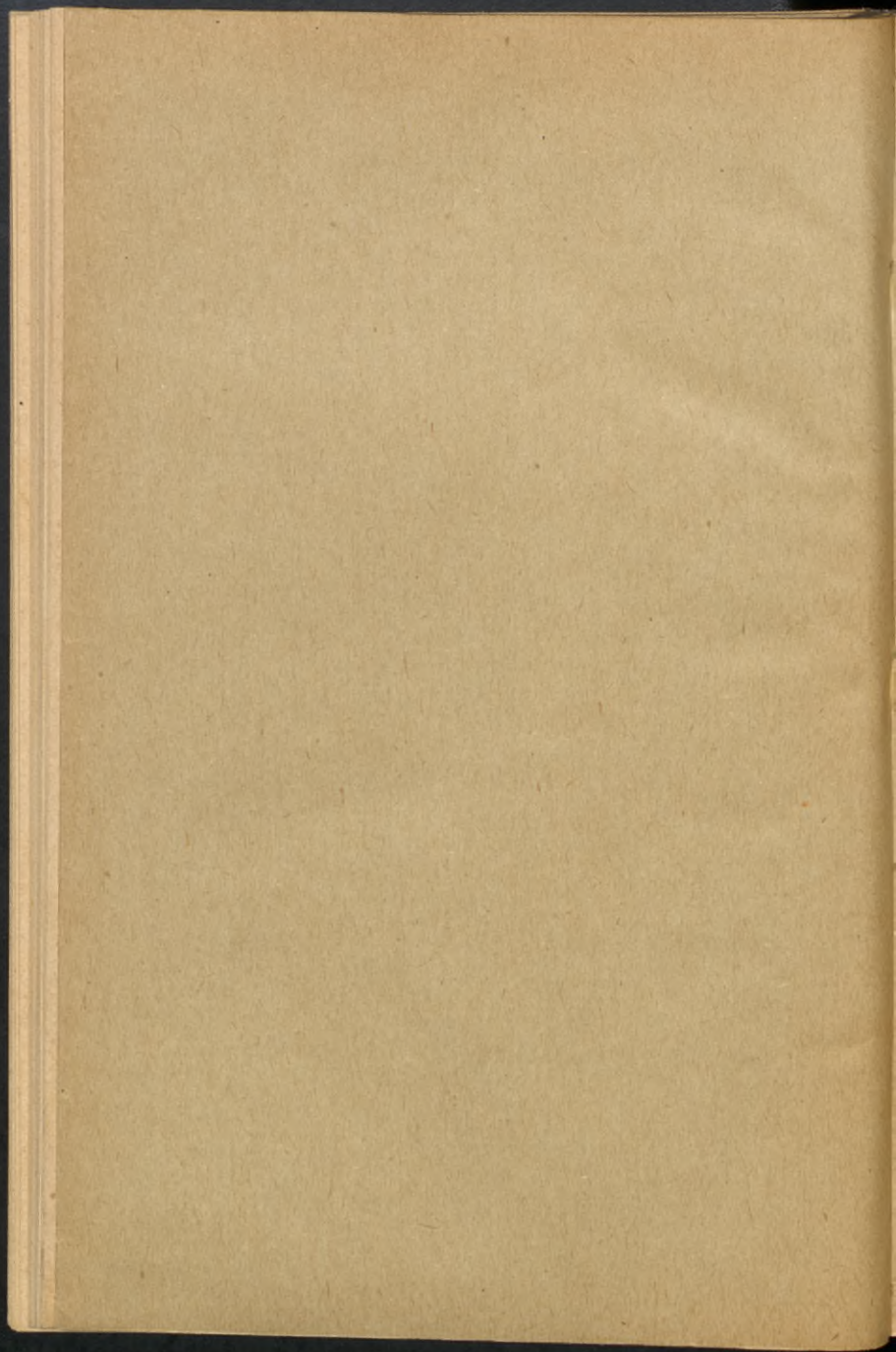
Joseph von Bierich och hans fagra hustru välsignade också i alla sina dagar Gustaf Adolphs minne. Utan hans mellankomst vid sandåsen skulle de troligtvis aldrig kunnat bli förenade.

Efter slutad fred flyttade öfverste von Bierich, ty denna post hade Joseph uppnått under det han kämpade med Banér och Torstensson, tillbaka till fädernehemmet, det han nu tog i arf efter fadren, och blef sedermera hufvudman för en i Österrike högt uppburen ätt, som ännu den dag, som i dag är, sätter sin högsta ära uti att vara protestanter.

Men vid Lützen talades länge endast om den höga lycka som den fattiga mjölnarflickan Annchen Mayer gjorde.

M.

1001850719

